

Bakalářská práce

INSTITUT DOČASNÉ OCHRANY
V ČR V AKTUÁLNÍM
KONTEXTU

Klencová Markéta

Plzeň 2024

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA ÚSTAVNÍHO A EVROPSKÉHO PRÁVA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

INSTITUT DOČASNÉ OCHRANY V ČR V AKTUÁLNÍM
KONTEXTU

Klencová Markéta

Právní specializace

Veřejná správa

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Markéta KLENCOVÁ**
Osobní číslo: **R21B0078P**
Studijní program: **B0421A220009 Právní specializace**
Téma práce: **Institut dočasné ochrany v ČR v aktuálním kontextu**
Zadávající katedra: **Katedra ústavního a evropského práva**

Zásady pro vypracování

Úvod

Institut dočasné ochrany (vysvětlení pojmu, účel, právní úprava v EU, historický kontext)

Udělování dočasné ochrany v ČR v rámci aktuálního ozbrojeného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou

(právní úprava, podmínky udělení, aktuální vývoj, vyhodnocení)

Srovnání podmínek udělování dočasné ochrany v ČR s podmínkami ve vybraných státech EU

Závěr

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **elektronická**

Seznam doporučené literatury:

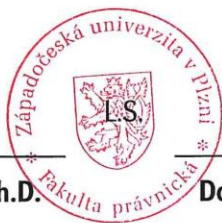
- Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími
- Prováděcí rozhodnutí rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022 kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana
- Zákon č. 221/2003 Sb. – zákon o dočasné ochraně cizinců
- Zákony č. 65 až 67/2022 Sb. a nařízení vlády č. 206/2022 Sb., vyhlášené 21. 3. 2022, a jejich novelizace (Lex Ukrajina)
- Pezl Tomáš, Forejtová Monika a kolektiv. Praktikum ústavního práva. Aleš Čeněk s.r.o. 2023
- Klíma, Karel a kol., Azylové právo v evropském kontextu, 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press 2017

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. et Mgr. Renáta Vokrojová**
Fakulta právnická

Datum zadání bakalářské práce: **5. ledna 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2024**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Monika Forejtová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. června 2023

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma Institut dočasné ochrany v ČR v aktuálním kontextu vypracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem k sepsání této práce použila, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

.....

Markéta Klencová

OBSAH

Úvod -----	8
1. Institut dočasné ochrany -----	10
1.1 Vysvětlení pojmu dočasné ochrany -----	11
1.2 Historický kontext -----	13
1.3 Aktuální kontext -----	14
1.4 Prameny právní úpravy institutu dočasné ochrany -----	16
1.4.1 Mezinárodní právní úprava -----	16
Úmluva a protokol o právním postavení uprchlíků -----	16
Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky -----	17
1.4.2 Právní úprava v rámci Evropské unie -----	19
Směrnice Rady EU -----	19
Rozhodnutí Rady EU -----	20
Mezinárodní ochrana -----	21
2. Udělování dočasné ochrany v ČR v rámci aktuálního ozbrojeného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou -----	24
2.1 Právní úprava -----	24
2.1.1 Lex Ukrajina -----	24
2.2 Čeho se institut dočasné ochrany týká? -----	28
2.2.1 Oblast zaměstnanosti -----	28
2.2.2 Oblast sociálního zabezpečení a humanitární pomoc -----	30
Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině -----	31
2.2.3 Veřejné zdravotní pojištění -----	33
2.2.4 Sloučení rodin -----	34
2.3 Udělení dočasné ochrany -----	35
2.3.1 Doba trvání -----	35
2.3.2 Jak lze o dočasnou ochranu požádat? -----	36
2.3.3 Komu bude dočasná ochrana udělena? -----	36
2.3.4 Kdo na udělení dočasné ochrany nárok nemá? -----	38

Příklad z české judikatury -----	40
2.4 Alternativy dočasné ochrany-----	42
3 Srovnání podmínek udělování dočasné ochrany v ČR s podmínkami ve vybraných státech-----	45
3.1 Evropská unie -----	45
3.1.1 Německo -----	45
3.1.2 Polsko -----	47
3.1.3 Irsko -----	47
3.2 Ve světě -----	48
3.2.1 Kanada a USA -----	48
3.2.2 Rusko -----	49
3.2.3 Vnitřní uprchlíci -----	50
Závěr-----	51
Bibliografie -----	53

Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na institut dočasné ochrany v aktuálním kontextu, který byl zaveden v návaznosti na události vyvolané Ruskou invazí na Ukrajinu, jako pomoc pro osoby prchající před válkou do členských zemí Evropské unie.

Cílem této práce je prozkoumat a analyzovat institut dočasné ochrany z různých perspektiv jeho uplatnění, zejména z hlediska právního. První část této práce se věnuje pojmu dočasné ochrany, právní úpravě, rozsahu dočasné ochrany a realizaci tohoto institutu v České republice, v praktické části následně práce zmapuje její realizaci ve vybraných státech Evropské unie a ve světě a zároveň se pokusí zhodnotit poskytování této ochrany u nás.

V první kapitole se věnuji samotnému pojmu dočasné ochrany, a k tomu také dalším pojmům v této problematice, jako například azyl, uprchlík, mezinárodní ochrana a další. Dále se v historickém kontextu zaměřím na vznik dočasné ochrany, proč byla v minulosti potřeba takový institut vytvořit a postupně v kapitole více zmapuji vývoj právní úpravy, konkrétně pak Ženevskou úmluvu o právním postavení uprchlíků¹, dále v rámci práva Evropské unie Směrnicí Rady (EU) 2001/55/ES² a Rozhodnutím Rady (EU) 382/2022.³

Ve druhé kapitole se již zaměřím na právní úpravu institutu dočasné ochrany v ČR zákonem č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců,⁴ který představuje transpozici Směrnice Rady 2001/55/ES⁵ do českého právního řádu a zároveň zavedení tohoto pojmu u nás, a následně na právní úpravu v rámci aktuální situace a poskytováním dočasné ochrany uprchlíků, kteří přijeli do České republiky, více známou jako Lex Ukrajina. Podrobně přiblížím, čeho se úprava tohoto souboru zákonů přesně týká, jeho aktuální vývoj a zároveň jaké praktické výhody

¹ (Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf 1951)

² (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 2001)

³ (Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382, ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana 2022)

⁴ (Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 351-368, (16.10.2023). ISBN: 978-80-7488-598-3 2003)

⁵ (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 2001)

uprchlíkům z institutu dočasné ochrany nyní plynou, a jaké další potřebné prostředky jsou jim zde prostřednictvím této ochrany poskytovány.

Dále se ve své práci zaměřím na aktuální udělování dočasné ochrany uprchlíkům po stránce formální, tedy podmínky udělení dočasné ochrany, kde a jak si o dočasnou ochranu mohou cizinci zažádat, komu bude dočasná ochrana udělena, jak si dočasnou ochranu prodloužit a tak dále. Ale také nastíním, jaké existují překážky udělení dočasné ochrany a jaké jsou poté pro tyto osoby alternativy, co mohou ve chvíli, kdy je jim žádost o dočasnou ochranu zamítnuta, dělat.

V praktické části této práce bych se chtěla zaměřit na aktuální situaci spojenou s migrací Ukrajinských uprchlíků. Jednak v práci nastíním, jak vypadá uprchlická krize ve vybraných státech jak v Evropě, tak i ve světě, také počty usídlených uprchlíků, kteří jsou držiteli dočasné ochrany v jednotlivých zemích, a nakonec se pokusím přiblížit konkrétní aspekty, podle kterých se uprchlíci pro usazení v jednotlivých zemích reálně rozhodují nebo jaké jsou rozdíly v udělování dočasné ochrany mezi Českou republikou a ostatními vybranými zeměmi.

Jelikož je téma této práce v aktuálním kontextu a na problematiku je třeba hledat nejnovější informace, pro svou práci jsem musela čerpat zejména z neaktuálnějších internetových zdrojů a webových stránek, jelikož ty jsou přece jen nejrychlejší a informace nejpresnější. Pro vysvětlení pojmosloví a další formální úpravy jsem se snažila ale naplno využít tištěné zdroje, zejména učebnice Mezinárodního práva veřejného (Šturma P. Čepelka Č.)⁶ a tištěné podoby zákonů dostupné ze sbírek ÚZ (Úplné Znění), v případě čerpání z internetové podoby zákonů se jednalo především o webové stránky www.zakonyprolidi.cz, eur-lex.europa.eu a právní portál CODEXIS.cz. Následně o situaci v rámci současného kontextu udělování dočasné ochrany a jejich podmínek a také na nejnovější informace o počtech uprchlíků ve světě, jsem se musela obrátit pouze na aktuální internetové zdroje, zde to byly zejména stránky s oficiálními daty UNHCR⁷ a internetové zdroje z vybraných řešených států.

⁶ (ŠTURMA Pavel, ČEPELKA Čestmír / *Mezinárodní právo veřejné* - Vydání druhé. - V Praze : C. H. Beck, 2018. - 549 stran. - (Academia iuris). ISBN: 978-80-7400-721-7 2018)

⁷ viz kapitola 0 níže - Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

1. Institut dočasné ochrany

Je to v lidské povaze v podstatě již od počátku věků střežit si svůj domov, svůj majetek, své území. Ale úplně stejně jako touha po usídlení je tu vedle ní i touha rozšiřovat své území a dobývat další. A proto jsou naše dějiny protkány nesčetnými případy ať už nucených nebo dobrovolných migrací vysokého počtu osob, nejčastěji způsobených úprkem před válečným konfliktem v jejich rodné zemi.

Následně osoby, utíkající před hrozbou nebezpečí v zemi, ke které mají občanství, přicházejí do cizích zemí kvůli záchraně vlastního života a zároveň aby co možná nejdále uprchli před hrozbou, což ale vždy závisí na individuálních možnostech prchajících osob, zejména pak ekonomických, sociálních, ale i fyzických. Mnoho lidí prchajících před válečným konfliktem v jejich rodné zemi jsou téměř výhradně ženy, děti a staří lidé, mladí muži musí většinou ihned nastoupit na brannou povinnost (pokud jí samozřejmě stát vyhlásí), zůstat v zemi a bránit ji před válečnými hrozbami.

Cizinci byli ale často v nových zemích, do kterých přicestovali, výrazně znevýhodňováni a utiskováni, například při ucházení se o zaměstnání, kvůli jejich odlišnostem od místních obyvatel, což se projevovalo nejen v rámci etniky, ale také například v jazykových bariérách nebo odlišné kultuře a náboženství, to hraje nezanedbatelnou roli i v dnešním moderním světě.⁸

Vývojem společnosti se postupně vyvíjela a vylepšovala i snaha o ochranu osob, jejich práva svobody, ochrana rodiny a majetku, a s tím vzdáleně související i ochrana cizinců prchajících před válečným konfliktem, kterých je i ve 21. století, podle mého názoru, až přemíru. Spolu s těžkými a nestandardními situacemi se pojí i potřeba mít silné právní zakotvení jako přípravu na takovéto situace, které s sebou cizinci do země přinášejí, zejména se ve státě vysokým počtem nových osob vytváří obrovský jak ekonomický, tak sociální tlak na stát a jeho systém.

Pro tyto případy vznikl mimo jiné pojem dočasná ochrana, jako krizový právní mechanismus, který umožňuje státům nebo mezinárodním organizacím poskytnout ochranu a pomoc lidem, kteří jsou ohroženi určitým válečným konfliktem, přírodními katastrofami nebo jinými situacemi, které je nutí opustit své bydliště, v horších případech přímo svůj stát. Institut dočasné ochrany vznikl

⁸ *Velmi výrazné znevýhodňování a útisk nově přichozích obyvatel se projevovat zejména v první polovině 20. století v Severní Americe, kam přijíždělo řádově až miliony osob.*

současně i pro osoby, které nemají nárok nebo nemají možnost získat status uprchlíka podle tradičních mezinárodních norem, jako je Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků.⁹ Existuje několik důvodů, proč cizinec nemusí být v zemi za uprchlíka uznán, například pokud nepatří do pojmu uprchlíka, definovaného podle Ženevské úmluvy. Ta stanovuje kritéria pronásledování kvůli rasovému původu, náboženství, národnosti, aj.¹⁰ Dále cizinec například nemusí být schopný dostatečnými důkazy prokázat, že se jedná o oprávněný strach z pronásledování ve své zemi nebo také může pro stát, do kterého přicestoval, představovat bezpečnostní rizika.¹¹

Pro podporu přijímání uprchlíků do svých zemí, jelikož některé státy nemusí být schopné v plném rozsahu tuto podporu zajistit, s ohledem na své hospodářské a ekonomické možnosti, poskytuje Evropská unie jako zaštiťující organizace svým členskými státy neustálou podporu v zajištění základních potřeb těch, kteří se snaží dostat do členských států.¹²

Nabízí svým členskými státy nejen pomoc na hranicích, při přijímání cizinců, ale také pomoc s civilní ochranou.¹³

1.1 Vysvětlení pojmu dočasné ochrany

V současném mezinárodním právu dodnes není ucelená univerzální úprava, která by přesně specifikovala tento institut z oblasti migrace osob a zachování jejich práv, můžeme si proto dočasnou ochranu představit například tak, že se jedná o jakýsi flexibilní nástroj Evropské unie, krizový mechanismus, který je aktivován a jeho regulace může být využita pouze v případě, že je vyhlášen stav určité výjimečné situace. V rámci výjimečných (též mimořádných) událostí se rozumí

⁹ (více níže v kapitole Úmluva a protokol o právním postavení uprchlíků)

¹⁰ (Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN (Organizace spojených národů), článek 1. písmeno A. odst. 2. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf 1954)

¹¹ *Někdy si státy mohou implementovanou mezinárodní úpravu, pokud to výslovně dovoluje, podle svých vnitřních potřeb ještě poupravit. V řešené situaci aktuálního kontextu na Ukrajině se může jednat o příklad občanů Ruska, kteří se snaží vyhnout se mobilizaci v Rusku a získat ochranu v cizí zemi. Česká republika si Nařízením vlády č. 200/2022 Sb., o nepřijatelnosti žádostí občanů třetích zemí o udělení oprávnění k pobytu na území České republiky podávaných na zastupitelských úřadech, vymezuje podmínku nepřijatelnosti žádostí podávaných na zastupitelských úřadech občany Ruské federace nebo Běloruské republiky.*

¹² (Podrobnější informace jak Evropská unie přesně pomáhá svým členským státům nalezneme na: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/> (naposledy aktualizováno 7. února 2024) 2024)

¹³ *Civilní ochranu můžeme chápat jako souhrn činností a postupů věcně příslušných orgánů, organizací a složek obyvatelstva, prováděných s cílem minimalizace negativních dopadů možných mimořádných událostí a krizových situací na zdraví a životy lidí a jejich životní podmínky.*

škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, většinou se jedná o válečný konflikt, přírodní katastrofy nebo jiné krizové situace, doprovázené zpravidla plošným porušováním lidských práv v dané oblasti a v důsledku toho také hromadným odchodem vysokého počtu vysídlených osob, které se chtějí následně usadit v členských státech Evropské unie.¹⁴ Před hrozbou až příliš velkého zásahu do politiky členských států a zároveň, aby byl zmírněn celkový tlak na jednotlivé státy, vytvořila Evropská unie jako pomocný prvek právě institut dočasné ochrany.¹⁵

Hlavní cíle institutu dočasné ochrany zahrnují: zaprvé poskytnutí kolektivní ochrany a pomoci vysídleným osobám ohroženým v důsledku vážného porušení lidských práv a zároveň s tím zajištění bezpečného prostředí. Tedy aby měli lidé v nouzi přístup k bezpečnému prostředí uvnitř státu, do kterého přicestovali, které jim umožní obnovit svůj život a začlenit se do nového prostředí. Spolu s tím se samozřejmě pojí i poskytnutí ohroženým osobám základních potřeb, jako jsou potraviny, dočasné ubytování a základní zdravotní péči, včetně poskytování psychosociální podpory. A zadruhé zmírnit tlak na vnitrostátní azylové systémy členských zemí EU a pomoci státům v přijímání cizinců a poskytování jim základních potřeb. V případě hromadného přílivu vysídlených osob je velmi důležité alespoň tím nejmenším možným způsobem korigovat usídlování cizinců v jednotlivých státech, jelikož nemůže dojít až k přílišnému přehlcení jednoho státu v přijetí uprchlíků na úkor jiného státu.¹⁶

Při hledání definice pojmu dočasná ochrana, se velmi často setkáváme v různých teoretických vyjádřeních dočasné ochrany s označením „*pouze výjimečně*“, „*v případě nestandardní situace*“ apod.¹⁷ i přes fakt, že v praxi je pak její využívání více než výjimečné.

¹⁴ (Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. [online] (pořízeno 28.9.2010) Dostupné z archivu: <https://web.archive.org/web/2000>)

¹⁵ (Evropská rada, Rada Evropské unie / *Příliv uprchlíků z Ukrajiny*. [online]. Web: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/#protect> 2024)

¹⁶ (MV (Ministerstvo vnitra) ČR - *Dočasná ochrana v České republice*, str. 2, odst. 1. [online] Dostupné z: <https://pomocukrajine.praha.eu/dt/.pdf> 2023)

¹⁷ (EDWARDS, Alice. Temporary Protection, *Derogation and the 1951 Refugee Convention*. In: *Melbourne Journal of International Law*, 2012, vol. 13, n. 2. Dostupné na: https://law.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0005/1687379/Edwards.pdf 2012)

1.2 Historický kontext

V návaznosti na nelehké události v Evropě v první polovině dvacátého století,¹⁸ zavládla potřeba a snaha o vytvoření jednotného systému, komplexně pojmenovávající problém uprchlictví a současně také schopný se s tímto problémem určitým způsobem efektivně vypořádat. Současný právní režim uprchlíků tak založila dne 28. července 1951 v Ženevě sjednaná Úmluva o právním postavení uprchlíků, která vstoupila v platnost v roce 1954 a která v článku 1 písm. A. definuje pojem „uprchlík“ a dále jejich práva, kterých se mohou domáhat v zemi prozatímního útočiště.¹⁹

V 90 letech minulého století ale Evropou otrásl další veliký konflikt, a to v bývalé socialistické federativní Jugoslávii, neboť v té době do členských států Evropské unie proudilo velké množství prchajících lidí, kteří se kvůli probíhající občanské válce nemohli dlouho vrátit do své domoviny.²⁰ Tehdy se znovu ozvala na poli Evropské unie silná potřeba zlepšit stávající nedostatečnou úpravu v této oblasti a zároveň se na obdobné situace lépe připravit i do budoucna, aby se osobám postiženým nelehkou životní situací poskytla určitá míra ochrany a zároveň, aby byly státy schopny pružně a ve vzájemných shodách reagovat na vysoký příliv prchajících osob, s nímž se nebude schopen vypořádat zavedený azylový systém členských států.²¹

Evropská unie jako organizace zaštiťující mnoho zemí na odlišných jak hospodářských, ekonomických, tak i sociálních úrovních, v reakci na tato volání pak přijala Rada Evropské unie v roce 2001 Směrnici Rady (EU) č. 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi všemi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a následky z toho plynoucími.²²

¹⁸ *Zejména se jednalo o nezměrné konflikty 1. a 2. světové války.*

¹⁹ (Sdělení č. 208/1993 Sb., sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků; příloha II. čl. 1 odst. 3 1954)

²⁰ (*Válka v Jugoslávii* [online], archivováno 4.3.2016 (posl. aktualizace 27.3.2024 v 14:48), Wikipedia Commons. Dostupné na webu: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_v_Jugosl%C3%A1vii 2016)

²¹ (GOODWIN-GILL Guy S., McADAM Jane. *The Refugee in International Law, 3rd edition.* Oxford, Oxford University Press, s. 340. ISBN: 9780199207633 2007)

²² (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 2001)

Do českého právního řádu je pak Směrnice č. 2001/55/ES transponována Zákonem č. 221/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců.²³

1.3 Aktuální kontext

Pojďme si nyní v krátké kapitole ještě objasnit více podrobností, proč a v návaznosti jaké situace bylo nutné řešeny institut dočasné ochrany takzvané probudit a uvést jeho regulaci v účinnost. Problematiku dočasné ochrany v aktuálním kontextu sledujeme v rámci nastalé vojenské invaze na území Ukrajiny vosky Ruské federace.

Začátkem roku 2022 jsme se stali svědky události, která se mnohým z nás zdála jako velmi nepravděpodobný scénář a nikdo si nemohl domýšlet následky, jaké bude tento ozbrojený konflikt na východě Evropy pro celé území Evropské unie a pro její jednotlivé členské státy představovat.

Včasně zřána toho dne totiž započala rusko-ukrajinská válka, přesněji řečeno spíše vyvrcholila ruské agrese na hranicích s územím Ukrajiny, také nazývaná jako Putinova válka.

Zajímavým faktem přitom je, že se v tisku objevovaly zprávy o hromadění desetitisíců ruských vojáků a vojenské techniky při hranicích s Ukrajinou již od října 2021. Dne 3. prosince 2021, americký deník *The Washington Post* s odvoláním na americké zpravodajské služby oznámil, že Rusko shromáždilo armádu vojáků a chystá se počátkem roku 2022 napadnout Ukrajinu.²⁴ Ruští představitelé přitom přípravy na invazi opakovaně popírali, a ještě na začátku února 2022 podobná tvrzení označovali za „hysterii“, „provokace“ a dezinformace Západu.²⁵

Dne 16. února ruská дума²⁶ uznala nezávislost samozvaných republik v donbaské oblasti na východní Ukrajině nazvaných Doněcká lidová republika (DNR) a Luhanská lidová republika (LNR). Poté byly zaznamenány stovky případů porušení příměří včetně explozí na obou stranách hranice separatistických zemí

²³ (Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 351-368, (16.10.2023). ISBN: 978-80-7488-598-3 2003)

²⁴ (SONNE Paul, DIXON Robyn, STERN David L. /*Russian troop movements near Ukraine border prompt concern in U.S., Europe* [online]. The Washington Post. Web: <https://www.washingtonpost.com/world/russian-troop-movements-near-ukraine-border-prompt-concern-in-us-e-2021>)

²⁵ (ZAKHAROVA Maria / TASS (Russian News Agency) / *Diplomat blasts West's 'Russian invasion of Ukraine' rumors as cover-up for its own gambit*. Dostupné z: <https://tass.com/world/1390797-2022>)

²⁶ ruská дума= Dolní komora Federálního shromáždění Ruské federace

Doněcké a Luhanské oblasti, obě republiky následně vyhlásily evakuaci obyvatelstva a všeobecnou mobilizaci.²⁷

O 5 dní později ruský prezident Vladimir Putin zveřejnil téměř hodinový projev, v němž oznámil uznání samostatnosti DNR a LNR a současně zpochybnil „skutečnou státnost“ Ukrajiny. Dále prohlásil, že: „Ukrajina je integrální součástí naší (ruské) historie“, že „bolševik Lenin znevýhodnil Rusko“ a také, že bylo Rusko po rozpadu Sovětského svazu okradeno.²⁸

Oficiálně pak Rusko-Ukrajinská válka započala dne 24. února 2022 a od té doby se celá Evropa, a i mnoho mimoevropských zemí potýká s náporom dalších válečných uprchlíků, žádajících ochranu a péči. Stojí ale také za zmínku, že opravdu významná část uprchlých osob, utekli z oblastí, kde se nejen že neválčí, ale oficiálně tam nehrozí ani žádné větší nebezpečí. Samozřejmě v této obzvláště nelehké době pro Ukrajinské obyvatele nelze nijak zpochybňovat bezprostřední potřebu zachovat lidský život, a tak je opravdu těžké říci, že by tyto uprchlé osoby alespoň v minimální míře následně zneužívali poskytnutých služeb, kterých se jim ve státech, do kterých přicestovali dostalo. Ale z vlastní zkušenosti mohou říci, že si Ukrajínští uprchlíci rychle zvykli na vysokou úroveň, která je jim nabízená západoevropskými státy. To se projevuje i například tak, s odstupem času a zmírněním hrozby války, že poměrná část uprchlíků začne přehodnocovat své usazení a následně si vybírají zemi, ve které se chtějí usadit, ve které se jim povede nejlépe. Tato volba již neprobíhá na základě nutnosti a záchrany holého života, nýbrž dobrovolné volbě o lepším sociálním životě a v této souvislosti by se tedy dalo snad říci i do jisté míry využití nastalé situace.

²⁷ (DORAZÍN Martin, JADRNÝ Petr, ČTK (Česká tisková kancelář). *Východ Ukrajiny po mobilizaci separatistů: rostoucí počet porušení příměří i první oběti mezi vojáky*. [online]. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/ukrajina-doneck-luhansk-mobilzace_2 2022)

²⁸ (HRON Jan, HAVLICKÁ Kateřina, ČTK (Česká tisková kancelář), *Ukrajina je historická součást Ruska, řekl Putin. Uznal donbaské republiky*. [online] Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-rusko-ministr-palba-hranice-separatiste-donecko.A22> 2022)

1.4 Prameny právní úpravy institutu dočasné ochrany

1.4.1 Mezinárodní právní úprava

Za prvotní právní úpravu, která se věnuje problému migrace a uprchlictví, můžeme považovat Ženevskou Úmluvu o právním postavení uprchlíků,²⁹ z jejíž regulace vycházejí prameny práva následující. Není tedy přímým právním pramenem ukotvující v rámci institutu dočasné ochrany, osobně ale beru jeho zmínku za důležitou v rámci vysvětlení návazností tohoto právního pojmu.

Úmluva a protokol o právním postavení uprchlíků

Ženevská úmluva, přijata 28. července 1951 v reakci na uprchlickou situaci v poválečné Evropě, sice není právní úpravou, která by pojem dočasné ochrany přímo specifikovala, je ale v současné době nejdůležitějším dokumentem mezinárodního práva, který upravuje povinnosti států vůči uprchlíkům.³⁰ Zakotvila totiž smluvní závazek účastnických států uprchlíky na svém území přijmout, jakož i na základě své vlastní vnitrostátní úpravy přistoupit k individuálnímu řízení o přiznání statusu uprchlíka konkrétní osobě. Tato smluvní ochrana je však jen dočasná a platí, jen pokud trvá řečená důvodná obava z pronásledování. Ta končí, jestliže chráněná osoba už nemůže nadále odmítat ochranu státu, jehož občanstvím disponuje, protože okolnosti pronásledování již přestaly existovat nebo případně osoba bez státního občanství se může bez obav vrátit tam, kde předtím měla trvalý pobyt. Konečně ochrana založená statutem uprchlíka končí i tehdy, kdy se jinak obnoví faktická možnost ochrany státu jeho příslušnosti, například tím, že o tuto ochranu požádá sám uprchlík.³¹

Pro účely Ženevské úmluvy je pojem „uprchlík“ definován v článku 1. odstavci 2. jako kterákoli osoba, jež: *„v důsledku událostí, které nastaly před 1. lednem 1951, se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je*

²⁹ (Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf 1951)

³⁰ (OŠTADÁLOVÁ Šárka Mgr. / *Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků*, 3) *Nadnárodní instituce a transnacionální jevy* [online] Encyklopedie migrace. Dostupné na: <https://www.encyclopediaofmigration.org/zenevska-umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku/> 2017)

³¹ (ŠTURMA Pavel, ČEPELKA Čestmír / *Mezinárodní právo veřejné*. - Vydání druhé. - V Praze: C. H. Beck, 2018. - 549 stran. - (Academia iuris) ISBN 978-80-7400-721-7. Str. 242 2018)

*neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.*³²

Rozšíření aplikovatelnosti předmětné úmluvy o ochraně uprchlíků poté přinesl Protokol týkající se právního postavení uprchlíků (1967),³³ který mimo jiné normativně odrazil zkušenost takzvaných maďarských událostí z roku 1956, kdy ze země uprchlo na 100 tisíc lidí, hledajících útočiště v okolních zemích. Protokol odstranil dosavadní časový limit nebo-li retroaktivní charakter úmluvy, čímž se předmětná úmluva aplikovala napříště bez jakéhokoli časového omezení a dále podle ustanovení čl. 1 odst. 3 protokolu se zrušilo i možné geografické omezení řečené úmluvy.³⁴

Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

Dohledem nad prováděním a dodržováním této uprchlické smluvní agendy mezi členskými státy a osobami žádajícími o ochranu, je od 1.1. 1951 pověřen a také dalšími kooperačními pravomocemi vybaven orgán Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), zřízený rezolucí Valného shromáždění³⁵ jako pravomocný orgán, který může být zřízen ve smyslu článku 22. Charty Organizace spojených národů.³⁶ Ten v této oblasti věnuje především uprchlíkům, osobám žádajícím o azyl, uprchlíkům, kteří se vrátili do zemí původu, osobám bez státní příslušnosti i velké části tzv. vnitřně přesídlených osob po celém světě. Podporuje prosazování mezinárodních dohod o uprchlících, pomáhá v poskytování základních potřebných prostředků, jako lékařskou péči a potraviny. Úprava orgánu Vysokého komisaře pro Českou legislativu je obsažena v § 20 a § 21 zákona č. 221/2003 Sb., o

³² (Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN (Organizace spojených národů), článek 1. písmeno A. odst. 2. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf 1954)

³³ (Protokol týkající se právního postavení uprchlíků z 31. ledna 1967, New York. [online] Dostupné jako Příloha 2. sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 208/1993 Sb., https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967_1967)

³⁴ (Sdělení č. 208/1993 Sb., sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků; příloha II. čl. 1 odst. 3)

³⁵ (GA Res. 428 (V) - Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, 1950)

³⁶ (OSN (Organizace Spojených Národů), Charta Organizace spojených národů. Dostupná jako Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 30/1947 Sb., o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945... článek 22.)

dočasné ochraně cizinců, sídlí ve švýcarské Ženevě. Styčný úřad UNHCR pro Českou republiku působí v Praze 5 na náměstí Kinských.^{37 38}

I v této oblasti je častým problémem zaměňované pojmosloví, zejména mezi pojmy běženec a uprchlík, jelikož se Úmluva o právním postavení uprchlíků zabývá právní úpravou nejen pro situace, kdy se běženci uchýlili do dané země z důvodu opodstatněné obavy z pronásledování pro rasové, náboženské, národnostní, politické a příbuzné okolnosti a žádají zde o azyl, ale také pro ty, kteří uprchli z důvodu bezprostředního ohrožení života, případně jejich svobody. Takovou situaci vyvolávají mimořádné okolnosti právě probíhajícího válečného konfliktu nebo i přírodní katastrofy, kdy takto zasaženým lidem však nejde o získání statusu uprchlíka, nýbrž zpravidla o záchranu holého života. Podle čl. 31 Úmluvy o právním postavení uprchlíků se účastnické státy zavázaly, že nebudou tyto utečence trestat pro nepovolený vstup a pobyt na cizím území.³⁹ Podle článku 33 Úmluvy dále nesmějí být osoby vyhoštěny nebo vráceny na území, kde je jejich život nebo svoboda v ohrožení.⁴⁰

Jakkoli je v tomto případě přiznání pobytového režimu jen záležitostí vnitrostátní volnosti, kdy si státy mohou svou vnitrostátní úpravu pro potřeby upravit,⁴¹ musí nicméně stát při jejím využití splnit obecně platná kogentní pravidla týkající se ochrany lidského života, jeho svobody, fyzické integrity člověka a jeho důstojnosti stanovené např. v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech.⁴² To však při daných, mnohdy omezených možnostech teritoriálního státu nejednou nelze objektivně splnit, často také nelze splnit ani povinnosti uložené účastí na dané smluvní úpravě o uprchlících, a to především s ohledem na velké množství osob vyhledávajících takovéto nouzové útočiště a žádající o ochrany v daném státě. Proto je materiální pomoc jiných států mezinárodního společenství a samotné Evropské unie v takovém případě nezbytná a také je

³⁷ (Fakta a čísla OSN: *Základní údaje o Organizaci spojených národů*, kolektiv autorů (Basic Facts of the United Nations). ISBN: 80-86348-01-6. Str. 288 2005)

³⁸ (Zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 20 a § 21. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 355, (16.10.2023). ISBN: 978-80-7488-598-3 2003)

³⁹ (Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN (Organizace spojených národů), článek 31. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf 1954)

⁴⁰ (Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN (Organizace spojených národů), článek 33. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf 1954)

⁴¹ (Viz čl. 3 odst. 5. Směrnice Rady (EU) č. 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí... 2001)

⁴² (Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, vyhláška Ministerstva zahraničních věcí Československé socialistické republiky č. 120/1976 Sb., články 2 - 5, 1966)

úkolem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky takovouto pomoc zprostředkovat.⁴³

1.4.2 Právní úprava v rámci Evropské unie

Směrnice Rady EU

Samotný pojem institutu dočasné ochrany je ale o něco mladší. Protože nemůžeme dodnes mluvit o zakotvení a harmonizaci tohoto pojmu na univerzální úrovni, lze se v tomto ohledu obrátit alespoň na regionální úpravu dočasné ochrany v právu Evropské unie. Zde je institut a komplexní mechanismus dočasné ochrany obsažen v rámci Směrnice Rady EU č. 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími.⁴⁴

Dočasnou ochranou definuje článek 2 písm. a) směrnice jako: „řízení výjimečné povahy, které v případě hromadného přílivu nebo bezprostředně hrozícího hromadného přílivu vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země původu, poskytuje okamžitou a dočasnou ochranu těmto osobám, zejména pokud zároveň existuje riziko, že azylový systém nebude schopen vypořádat se s tímto přílivem bez nepříznivých účinků na jeho vlastní účinné fungování a na zájmy těchto osob a dalších osob žádajících ochranu.“⁴⁵

Směrnice stanoví minimální rámcové podmínky a normy pro poskytování dočasné ochrany, zejména pak stanoví, co členské státy ve vztahu k osobám s dočasnou ochranou mohou, mají nebo musí, přičemž zároveň ponechává členským státům možnost přijmout pro osoby požívající dočasné ochrany příznivější právní úpravu.⁴⁶

⁴³ (ŠTURMA Pavel, ČEPELKA Čestmír / *Mezinárodní právo veřejné*. - Vydání druhé. - V Praze: C. H. Beck, 2018. - 549 stran. - (Academia iuris) ISBN 978-80-7400-721-7. Str. 242 2018)

⁴⁴ (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 2001)

⁴⁵ (Směrnice Rady (EU) č. 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob,... čl. 2 písm. a) 2001)

⁴⁶ (Viz čl. 3 odst. 5. Směrnice Rady (EU) č. 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí... 2001)

Rozhodnutí Rady EU

Právní úprava směrnice o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany se v naší oblasti dlouho použít nemusela. Až nyní v návaznosti s agresí vyvolanou Ruskem na území Ukrajiny byla potřeba uvést k životu tato natolik potřebná ustanovení pro zvládnutí Ruskem způsobené krize.

Následně v odrazu stinných událostí posledních měsíců, dne 4. března 2022 vydala Rada EU prováděcí rozhodnutí 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu čl. 5 Směrnice a kterým se zároveň zavádí jejich dočasná ochrana.⁴⁷ Účelem tohoto rozhodnutí bylo zavést dočasnou ochranu pro ukrajinské státní příslušníky, kteří pobývali na Ukrajině a kteří byli počínaje dnem 24. února 2022 vysídleni v důsledku vojenské invaze ruských ozbrojených sil. Dočasná ochrana by měla být rovněž zavedena pro státní příslušníky třetích zemí jiných než Ukrajina, kteří na území Ukrajiny pobývali a byli z něj rovněž vysídleni. Zároveň je důležité zachovat celistvost rodin, a proto je také nezbytné zavedení dočasné ochrany pro rodinné příslušníky těchto osob.⁴⁸

V Prováděcím rozhodnutí je následně zdůvodněno (bod odůvodnění (16)), proč je dočasná ochrana v této situaci nejvhodnějším nástrojem. Vzhledem k mimořádné a výjimečné povaze situace, včetně vojenské invaze Ruské federace na Ukrajinu a rozsahu hromadného přílivu vysídlených osob, by jim dočasná ochrana měla umožnit používat v celé Unii harmonizovaných práv, která poskytují přiměřenou úroveň ochrany. Očekává se, že zavedení dočasné ochrany bude prospěšné i pro členské státy, protože práva spojená s dočasnou ochranou omezí potřebu vysídlených osob okamžitě žádat o mezinárodní ochranu, a tím pádem i riziko přetížení jejich azylových systémů, protože se díky tomuto formalitě z důvodu naléhavosti situace sníží na minimum.⁴⁹ Kromě toho je Ukrajina jako jedna ze zemí uvedena na seznamu v příloze II. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 (2) a její státní příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti

⁴⁷ (Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382, ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana 2022)

⁴⁸ (Prováděcí rozhodnutí Rady EU 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana; článek 11 a následující, 2022)

⁴⁹ (Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny... (bod 16) [online] Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0382_2022)

při překračování vnějších hranic členských států pro pobyty, jejichž celková délka nepřekročí 90 dnů během jakéhokoli období 180 dnů.⁵⁰

Na tomto základě si mohou vybrat členský stát, v němž chtějí práva spojených s dočasnou ochranou a připojit se ke své rodině a přátelům v rámci sítí početných diaspor,⁵¹ které v současnosti existují v celé Unii. To v praxi usnadní, aby bylo úsilí členských států rovnoměrně rozloženo, čímž se sníží tlak na vnitrostátní příjímací systémy. Jakmile členský stát vydá v souladu se směrnicí 2001/55/ES⁵² rozhodnutí o udělení povolení k pobytu, má osoba požívající dočasné ochrany sice právo pohybovat se po dobu 90 dnů během období 180 dnů v rámci celé Unie, ale využití práva vyplývajících z institutu dočasné ochrany by pro ni mělo být možné pouze v členském státě, který povolení k pobytu vydal.⁵³

Mezinárodní ochrana

Je také zapotřebí uvést, vztah mezi instituty dočasné ochrany a mezinárodní ochrany. Mezinárodní ochrana je zastřešující pojem, který používá zákon o azylu⁵⁴ pro společné označení azylu a takzvané doplňkové ochrany (nižší forma azylu; je udělován cizincům, kteří nesplňují důvody pro udělení azylu, ale jimž zároveň v případě návratu do státu, jehož jsou státními příslušníky, hrozí skutečné nebezpečí vážné újmy).⁵⁵ Do této kategorie patří i námi řešený institut dočasné ochrany. Mezinárodní ochrana je přímo navázána na azylový systém členských států, kdy se každá jednotlivá žádost o poskytnutí mezinárodní ochrany posuzuje individuálně.

Zjednodušeně by se tedy dalo říci, že je institut mezinárodní ochrany poskytován zejména běžencům, jak jsme si je vymezili v textu výše, kteří jsou pronásledováni či mají důvodný strach z pronásledování v zemi, ve které mají státní občanství, a to zejména z důvodů vymezených zákonem (tj. rasa, pohlaví, náboženství, národnost, příslušnost k určité sociální skupině nebo zastávání určitých

⁵⁰ (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní... 2018)

⁵¹ *Diaspora = označuje lidi nebo etnickou populaci, kteří dobrovolně nebo z donucení emigrují ze své domoviny, a přitom si zachovávají vazby na původní kulturu.*

⁵² (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 2001)

⁵³ (Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382; odůvodnění (6) a (16). [online] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/2022>)

⁵⁴ (Zákon č. 325/1999 Sb. Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (Zákon o azylu) 1999)

⁵⁵ (Zákon č. 325/1999 Sb., zákon o azylu; § 14a odst. 1. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 300, (16.10.2023). ISBN: 978-80-7488-598-3 1999)

politických názorů).⁵⁶ Azylový systém je uzpůsoben ke zjednáání útočiště jen jednotlivým politicky pronásledovaným, a to trvale s vyhlídkou možného získání státního občanství státu jejich aktuálního pobytu, zejména pak ve státech přistěhovaleckých, které měly a mají zájem na zvyšování počtu svého obyvatelstva. Dalším důvodem azylu i doplňkové ochrany může být též sloučení rodiny podle § 13.⁵⁷

Oproti tomu, dočasná ochrana je unikátním institutem, který se aktivuje až ve chvíli, jak už jsme si uvedli, kdy v důsledku vysokého přílivu lidí nebude azylový systém členských států postačovat, neboť z důvodu vysokého počtu žádostí o poskytnutí na území státu dočasnou ochranu, hrozí jeho kolaps. Institut dočasné ochrany a s tím spojený pojem uprchlictví, provází naopak masovost tohoto jevu, totiž mnohonásobně vyšší počty osob dožadující se potřebnou ochranu v daném státě, do kterého přicestovali.⁵⁸ Dočasná ochrana a mezinárodní ochrana tak existují vedle sebe. Poskytnutí dočasné ochrany však osobě nikterak neznemožňuje si požádat i o mezinárodní ochranu. Naopak, podání této žádosti jí musí být podle čl. 17 odst. 1 Směrnice kdykoli umožněno.⁵⁹

Současná legislativa, konkrétně pak zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, v § 6 odst. 5 tyto dva instituty vzájemně upravuje tak, že pokud podá cizinec, kterému již byla udělena dočasná ochrana, žádost o udělení mezinárodní ochrany nebo je-li v době podání žádosti o dočasnou ochranu vedeno řízení ve věci mezinárodní ochrany podle zákona o azylu, řízení ve věci mezinárodní ochrany se přerušuje po dobu trvání dočasné ochrany. Pokud taková situace nastane, učiní se o tom záznam do spisu ve věci mezinárodní ochrany, cizinec pak není v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany, je totiž již držitelem institutu dočasné ochrany.⁶⁰ Zde je tedy uveden jeden z příkladů, kdy Směrnice nastavuje minimální normy pro své členské státy při poskytování dočasné ochrany vysídleným osobám, přičemž členským státům ponechává

⁵⁶ (§ 12 zákona č. 325/1999 Sb., zákon o azylu. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 300, (16.10.2023). 1999)

⁵⁷ (§ 13 zákona č. 325/1999 Sb., zákon o azylu. Dostupné z: ÚZ (č. 1557) / Cizinci, Azyl, str. 300, (16.10.2023). 1999)

⁵⁸ (ŠTURMA Pavel, ČEPELKA Čestmír / *Mezinárodní právo veřejné*. - Vydání druhé. - V Praze: C. H. Beck, 2018. - 549 stran. - (Academia iuris) ISBN 978-80-7400-721-7. Str. 242 2018)

⁵⁹ (Směrnice Rady 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případech hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí s přijetím těchto osob...; článek 17.)

⁶⁰ (Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 6 odst. 5, 2022)

možnost si úpravu pro osoby požívající dočasné ochrany lehce pozměnit pro své potřeby, pokud to samozřejmě nebude v rozporu s mezinárodním právem Evropské unie.⁶¹

⁶¹ (Viz čl. 3 odst. 5. Směrnice Rady (EU) č. 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí... 2001)

2. Udělování dočasné ochrany v ČR v rámci aktuálního ozbrojeného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou

2.1 Právní úprava

Do vnitrostátního právního řádu České republiky byla Směrnice č. 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími,⁶² implementována Zákonem č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců ze dne 26. června 2003.⁶³

Ačkoli byla Směrnice přijata již v roce 2001 a Zákon v roce 2004, zatím nikdy nedošlo k jejich aktivaci na našem území. Tento zákon i výše zmíněná směrnice byly donedávna v českém právním systému pouze takzvanými spícími právními předpisy, jelikož k jejich uplatňování nedochází automaticky od stanoveného data účinnosti, ale pro jejich aktivaci je zapotřebí vyhlášení určitého nouzového stavu a až do té doby jsou ustanovení v nich neaplikovatelná. V tomto případě to bylo konkrétně deklarováno Prováděcím rozhodnutím Rady EU 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana.⁶⁴

2.1.1 Lex Ukrajina

V návaznosti na vydání Rozhodnutí Evropskou unií, následně v České republice Parlament přijal 17. března 2022 soubor tří zákonů, více známý jako Lex Ukrajina, které vycházely z návrhů zákonů některých ministerstev, jednalo se o:

⁶² (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 2001)

⁶³ (Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 351-368, (16.10.2023). ISBN: 978-80-7488-598-3 2003)

⁶⁴ (Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382, ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana 2022)

1. Ministerstvo vnitra předložilo návrh zákona, upravující především samotné přidělování dočasné ochrany a právního statusu uprchlíků, ale v neposlední řadě také přístup ke zdravotní péči. Později byl tento návrh přijatý jako zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace,⁶⁵
2. Ministerstvo práce a sociálních věcí předložilo návrh zákona v oblasti zaměstnávání, sociálního zabezpečení a dětských skupin, přijatý jako zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace,⁶⁶
3. a nakonec ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo návrh zákona o zvláštních pravidlech v oblasti školství a vzdělávání, následně přijatý jako 67/2022 Sb., zákon o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.⁶⁷

Jedná se o zákony, které již určitým způsobem přímo pracují s institutem dočasné ochrany a upravují ho pro potřeby použití této ochrany pro osoby v České republice v aktuální situaci. S ohledem na jejich specifčnost, se použijí přednostně před ostatními právními předpisy upravujícími stejné oblasti, to znamená, že pokud je určitá otázka v právu řešená speciálními zákony (jako jsou zákony 65, 66 a 67 z roku 2022), upřednostní se před obecnou právní úpravou, která se té samé otázce věnuje také. Tomuto právnímu principu se říká *lex specialis*. Lex Ukrajina tedy představuje podrobnější právní úpravu dočasné ochrany v českém právním systému, než představuje například původně dočasnou ochranu upravující zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců,⁶⁸ aby

⁶⁵ (ÚZ (Úplné Znění) č. 1557 / Cizinci, azyl - Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. ISBN: 978-80-7488-598-3 2022)

⁶⁶ (Zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace 2022)

⁶⁷ (Zák. č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace 2022)

⁶⁸ (Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 351-368, (16.10.2023). ISBN: 978-80-7488-598-3 2003)

umožnil pružnější reagování na velký počet příchozích uprchlíků z Ukrajiny v rámci aktuálně nastalé situace.⁶⁹

Všechny tři návrhy zákonů byly následně zrychleně projednány Senátem, Prezidentem republiky podepsány a vstoupily v platnost ve Sbírce zákonů 21. března 2022.⁷⁰ Přijaty byly prozatímně na dobu jednoho roku, s pozbytím účinnosti ke dni 31. března 2023. Postupnými novelizacemi se zároveň prodlužovala i doba platnosti – zákon 66/2022 Sb. bude zrušen ke dni 1.4.2025 a zákon č. 67/2022 Sb. ke dni 1.9.2025.

Lex Ukrajina stanoví přesné podmínky pro udělení dočasné ochrany cizincům, právní status uprchlíků, dále potvrzuje právo těchto osob na bezplatnou zdravotní péči v rámci veřejného zdravotního pojištění, volný vstup na český trh práce a zajišťuje určitá práva v oblasti sociálního zabezpečení, například požádat o vyplácení pomocných sociálních dávek, a taktéž využít práva vzdělávat se v rámci českého školství.

Lex Ukrajina se vztahuje na cizince, kterému:

- a) byla v České republice poskytnuta tzv. dočasná ochrana v návaznosti na rozhodnutí Rady EU 2022/382, kterým se zavádí dočasná ochrana vysídlených osob z Ukrajiny,⁷¹
- b) byla přede dnem nabytí účinnosti zákona uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu v souvislosti s konfliktem na Ukrajině - tj. speciální dlouhodobé vízum strpění, které je vydáváno od 24. února 2022 (dále jen „vízum za účelem strpění“). Cizinci s vízem za účelem strpění se budou považovat za cizince, kterým byla udělena dočasná ochrana.⁷²

Právní úprava Lex Ukrajina také prošla od doby uvedení v platnost na začátku války, jak jsem zmínila výše, několika novelizacemi. Dne 27. června 2022 došlo k první novelizaci takzvané Lex Ukrajina II., kdy vešel v platnost zákon č.

⁶⁹ (Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... § 1 odst. 2, str. 409. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, (16.10.2023). 2022)

⁷⁰ (Migrace v ČR, Uprchlíctví a azyl / Lex Ukrajina-základní přehled. [online] Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/lex-ukrajina-zakladni-prehled>. odst. 2.,3. 2022)

⁷¹ (Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382, ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana 2022)

⁷² *V tomto případě pojednává zákonná úprava pouze o osobách, které stihli získat speciální vízum za účelem strpění v České republice přede dnem nabytí účinnosti zákona (tj. 21.3.2022), jelikož speciální vízum za účelem strpění v rámci konfliktu na Ukrajině je vydáváno od 24. února, tedy za dobu méně než 1 měsíce.*

175/2022 Sb.,⁷³ jenž rozšířil důvody pro nepřijatelnost žádostí o dočasnou ochranu. Druhá novelizace Lex Ukrajina III. řešila systém ubytování uprchlíků prostřednictvím krajských a státních ubytovacích kapacit. Zákon č. 198/2022 Sb.⁷⁴ tak definitivně umožnil ukončení nouzového stavu, který vláda ČR z důvodů zvládnutí migrační vlny vyhlásila 4. března 2022. Lex Ukrajina IV. z 24. ledna 2023 vstoupila v platnost jako další novelizace v podobě zákona č. 20/2023 Sb.⁷⁵ Jejím účelem bylo řešení otázky prodloužení dočasné ochrany o rok, tedy do 31. března 2024. Lex Ukrajina V. následovala dne 1. dubna 2023, řeší nastavení sociálních dávek a nouzového ubytování. Dosavadní krajská asistenční střediska KACPU přechází pod správu Ministerstva vnitra.⁷⁶

Zatím poslední novelizace je Lex Ukrajina VI. Ta přinesla pro Ukrajince celkem zásadní změnu, a tou zrušila od 1.1. 2024 výjimku, která jim umožňovala pozastavení pojištění v případě cesty na Ukrajinu na dobu 1 měsíce a déle. To jim zamezilo v hojně navyklých opakovaných dvoutýdenních cestách na Ukrajinu a zpět, což samozřejmě představovalo nadbytečnou zátěž pro některé úřady státní správy při vyřizování formalit potřebných při odjezdech nebo příjezdech cizinců.⁷⁷ Nyní se na osoby s dočasnou ochranou již vztahují standardní pravidla jako pro občany nebo držitele trvalého pobytu na území České republiky.⁷⁸ Při pobytu v zahraničí kratším než 6 měsíců, je například ukrajinský uprchlík jako pojištěnec nadále účastníkem českého systému veřejného zdravotního pojištění, to se před odjezdem nezastavuje a pojištěnec je tak povinen si platit pojistné jako tak

⁷³ (Zák. č. 175/2022 Sb., o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a o změně dalších zákonů v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... 2022)

⁷⁴ (Předpis 198/2022 Sb. Zákon, kterým se mění zák. č. 65/2022 Sb.,... ve znění zákona č. 175/2022 Sb., a zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a obl. sociálního zabezpečení... 2022)

⁷⁵ (Zákon č. 20/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace,... 2023)

⁷⁶ (DLUBALOVÁ Klára, MVCR / *Asistenční centra pomoci Ukrajině od dubna převezme Ministerstvo vnitra*, web: mvcr.cz, [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/asistencni-centra-pomoci-ukrajine-od-dubna-prevezme-ministerstvo-vnitra.aspx> nedatováno)

⁷⁷ *Jednalo se například o oblast zaměstnání, kdy každou osobu, které chtěla opustit ČR v rámci krátkodobé cesty, musel s ním jeho zaměstnavatel podepsat ukončení (nebo přerušeni, pokud taková možnost zaměstnání dovolovalo), odhlásit ho od plateb pojištění atp. To samé platilo pro zdravotní pojištění, které museli Ukrajinci vždy na příslušných pobočkách pozastavit nebo ukončit, po příjezdu opět zaktivovat.*

⁷⁸ (Sdružení pro integraci a migraci / *Informace pro občany Ukrajiny* [online]. Dostupné z: https://www.migrace.com/cs/clanky/1447_lex-ukrajina-vi-zmeny-ktere-vstoupily-v-platnost-1-1-2024 2024)

zvaný samoplátce po dobu, co nebude na území ČR a samozřejmě plnit veškeré další povinnosti dané příslušnými zákony.^{79 80}

2.2 Čeho se institut dočasné ochrany týká?

Směrnice Rady EU 2001/55/ES jako svůj cíl stanovuje nastavení jednotlivých spravedlivých podmínek pro přijímání a poskytnutí přiměřené ochrany vysídleným osobám. Mezi ty patří například podmínka, že přicházejícím osobám, na něž se vztahuje dočasná ochrana, musí být podle článku 8 Směrnice⁸¹ od členských států zajištěno povolení k pobytu a s tím spojené vydání potřebných dokladů. Současně s tím by ale neměla být ohrožena minimalizace úředních formalismů během těchto postupů. Česká republika podmínky nastavené Směrnicí transponovala do Zákona⁸² tak, že cizincům bude za účelem podání žádosti o poskytnutí dočasné ochrany povolen vstup na území ČR a do doby, než dojde k rozhodnutí o jeho žádosti je oprávněn na tomto území setrvat. Jakmile je žadateli jeho žádost schválena a dočasná ochrana poskytnuta, je mu vydán průkaz o povolení k pobytu jakožto veřejná listina prokazující totožnost jejího držitele a oprávněnost jeho setrvání na území republiky.⁸³ Návrh zákona ministerstva vnitra v §4 odst. 4⁸⁴ poté osobám s přiznanou dočasnou ochranou přiznává status držitele víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území ČR podle § 33 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců na území České republiky, tj. status cizince, kterému na vycestování z území brání překážka na jeho vůli nezávislá.⁸⁵

2.2.1 Oblast zaměstnanosti

Směrnice Rady (EU) č. 211/55/ES byla zřízena z důvodu zejména proto, aby členskými státy Evropské unie stanovila jasná pravidla, jak se má stát chovat ve vztahu k uprchlíkům. Po členských státech například v článku 12. požaduje, aby

⁷⁹ (Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů 1997)

⁸⁰ (*Více podrobností o podmínkách vycestování mimo ČR dostupné např. na: <https://cz.pomocukrajine.vzp.cz/vycestovani-mimo-cr/> 2022*)

⁸¹ (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob... článek 8, 2001)

⁸² (Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, § 22. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 355. ISBN: 978-80-7488-598-3 2003)

⁸³ (Zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 2 odst. 1 a 3 a § 35. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 351, 357. ISBN: 978-80-7488-598-3)

⁸⁴ (Zák. č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace; § 4 odst. 4.)

⁸⁵ (Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů; § 33 odst. 1 písm. a))

osobám požívajícím dočasné ochrany umožnily státy bezproblémový výkon zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti a taktéž, v případě zájmu, snadné zapojení do systému vzdělávání.⁸⁶ Jelikož je ale tato právní úprava, jak už jsme si zmínili, pouze spící legislativa, čekající a aktivující se pouze za určité mimořádné situace, na příliv tak velkého počtu osob často není celý systém státu, kde osoby naleznou útočiště připraven a je tedy velmi důležité, aby naopak právní systém daného státu byl silný, aby správně organizoval potřebné postupy státních organizací, aby byly co možná nejrychlejší a nejefektivnější, a zároveň musí přiměřeně regulovat chování přichozích jedinců, aby tato nastalá situace neohrozila obyvatele státu a státní systém zasáhla co možná nejméně. Proto zákon o pobytu cizinců na území České republiky na tyto požadavky reaguje v paragrafech 32 a 33 tak, že cizince používající dočasné ochrany považuje pro účely zaměstnání a samostatné výdělečné činnosti za osoby s trvalým pobytem.⁸⁷ Toto umožňuje zápis osob do příslušných registrů, volný vstup na český trh práce, neboť mohou být zaměstnáváni, aniž by jim byla vydána zaměstnanecká karta, karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance, modrá karta nebo povolení k zaměstnání.⁸⁸ Návrh zákona ministerstva práce a sociálních věcí upravující oblast zaměstnání pro účely zákona o zaměstnanosti osobám s dočasnou ochranou rovněž poskytuje status cizince s povoleným trvalým pobytem.⁸⁹ Zároveň je těmto osobám umožněn přístup ke vzdělávání za podmínek stanovených školským zákonem.⁹⁰ I návrh zákona vydaný Ministerstvem školství, upravující zvláštní pravidla v oblasti školství týkající se přijímání ke vzdělání na všech stupních, jak do předškolního vzdělávání, tak dále na základní a střední školy, obsahu vzdělávání a jeho způsobu a vzdělávání na vysokých školách. Cílem navrhovaných ustanovení je Směrnicí požadované umožnění bezproblémového zapojení jedinců s dočasnou ochranou do systému vzdělávání zavedeného v ČR.⁹¹

⁸⁶ (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany... článek 12. 2001)

⁸⁷ (Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, §32 a § 33 1999)

⁸⁸ (Zák. č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti; §98)

⁸⁹ (§ 2 zákona 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace 2022)

⁹⁰ (Zákon č. 561/2004 Sb. zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) 2004)

⁹¹ (Zák. č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace 2022)

2.2.2 Oblast sociálního zabezpečení a humanitární pomoc

Další oblastí, kterou Směrnice Rady EU upravuje, je oblast sociálního zabezpečení. Cizincům s dočasnou ochranou by podle článku 13 odst. 1 mělo být mimo jiné zajištěno přiměřené ubytování, případně poskytnuty prostředky k jeho zajištění.⁹² Zákon v tomto ohledu odpovídá zavedením institutu takzvaného humanitárního střediska, které je součástí organizační složky státu zřízené ministerstvem. Tato střediska pro humanitární pomoc se nazývají KACPU, neboli Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině a byly primárně zřízeny v každém jednom vyšším územním samostatném celku.⁹³

Osobám s dočasnou ochranou, které se po příchodu do "hostující" země ocitnou ve finanční tísní, mají pak tyto členské státy rovněž umožnit přístup k sociálním dávkám a finančním příspěvkům.⁹⁴ Zákonná úprava je zde taková, že cizincům požívajícím dočasné ochrany lze s ohledem na jejich osobní a majetkové poměry poskytnout finanční příspěvky, jejichž výše se odvíjí od částky životního minima stanoveného v České republice podle § 2 a § 3 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu.⁹⁵ Návrh zákona Ministerstva vnitra přiznává cizincům s dočasnou ochranou zdržujícím se na území ČR jednorázovou humanitární dávku ve výši 5 tisíc korun na osobu, která se uděluje za kalendářní měsíc, ve kterém byla dočasná ochrana udělena. V případě, že se však nepodařilo z finanční tísně dostat a špatné majetkové poměry přetrvávají, je možné požádat o poskytnutí této částky opakovaně, maximálně však po dobu pěti kalendářních měsíců po sobě jdoucích počínaje měsícem po měsíci, kdy byla cizinci udělena dočasná ochrana.⁹⁶ Postupně jak se zákony o právním postavení Ukrajinců novelizovaly, měnily se i výše poskytovaných humanitárních dávek a způsob jejich dostání se navázal na ubytování, které zde cizinci mají. Nejprve se částky poskytované státem snížili na 3000 korun na osobu, ale vzhledem k nelehké situaci zdražování vesměs veškerého zboží a služeb, ať už jde o nákup základních potravin nebo povinné platby například pojistného a nájemného, musely být částky které jsou

⁹² (Článek 13 odst. 1. Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES, [online]. Dostupné z: https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L1_2001)

⁹³ (Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 40 a následující. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 360. ISBN: 978-80-7488-598-3 2003)

⁹⁴ (§ 6 zákona č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem... 2022)

⁹⁵ (Zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 31)

⁹⁶ (Návrh zákona o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, č. 226/22; dostupné na: <https://odok.cz/portal/> 2022)

poskytovány jako humanitární pomoc uprchlíkům opět navýšeny. Po uvedení v platnost právní úpravy Lex Ukrajina VI. se započitatelné náklady na bydlení pro zranitelné osoby dokonce zdvojnásobily, je to tedy 6000 Kč na osobu a měsíc místo dosavadních 3000 Kč u bytů v Evidenci bytů a smluv,⁹⁷ a dále částka 4800 Kč na osobu a měsíc místo 2400 Kč, která byla vyplácena dosud u ostatních objektů (byty mimo evidenci, ubytovny).⁹⁸

Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině

Za snahou prchajícím osobám, přicházejícím do České země hledat útočiště, byla zřízena v každém kraji ČR takzvaná humanitární střediska KACPU, Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině.⁹⁹ Jde o styčná místa pro cizince, zřízená Ministerstvem vnitra právě pro osoby prchající do Čech před válkou na Ukrajině, a především sloužící jako hlavní centrum pro vyřízení všech potřebných záležitostí pro přijíždějící cizince, jako samotné podání žádosti o poskytnutí dočasné ochrany, ale také nabízí například takzvané státní humanitární ubytování. Ta humanitární střediska, která to z kapacitních možností dovolovala, poskytovala i bezplatné útočiště na nezbytně nutnou dobu, než si osoby vyřídí jiné ubytování.¹⁰⁰ Na každém KACPU je pro uprchlíky rovněž možnost požádání o finanční humanitární dávky nebo registrace k veřejnému zdravotnímu pojištění. Samozřejmostí pak na všech střediscích bylo zajištění stravy a dalších potřebných služeb jako například volně dostupné hygienické pomůcky či hračky pro děti, poskytovaným cizincům s udělenou dočasnou ochranou, respektive i žadatelům o tuto ochranu.¹⁰¹

V praxi to poté funguje tak, že cizincům, kteří přicestují na české hranice, policie stanoví místo pobytu na území (humanitární středisko, §40) a druh přepravy do místa pobytu na území.¹⁰² Uprchlíci tedy mají jako první navštívit KACPU kde s nimi budou vyřízeny všechny potřebné náležitosti pro následný pobyt na území. Tam jim jako první poskytují asistenci zástupci Hasičů ČR, kteří jim pomohou

⁹⁷ (Evidence bytů a smluv, dostupné na: <https://ebs.mpsv.cz/>)

⁹⁸ (Sdružení pro integraci a migraci / *Informace pro občany Ukrajiny* [online]. Dostupné z: https://www.migrace.com/cs/clanky/1447_lex-ukrajina-vi-zmeny-ktere-vstoupily-v-platnost-1-1-2024)

⁹⁹ (Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 40 a následující. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 360. ISBN: 978-80-7488-598-3 2003)

¹⁰⁰ (MVCR / *Státní humanitární ubytování* [online]. Dostupné na: <https://frs.gov.cz/statni-humanitarni-ubytovani/> 2023)

¹⁰¹ (Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 40 a následující. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 360. ISBN: 978-80-7488-598-3)

¹⁰² (Úplné Znění zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, § 2 odst. 1 písm. b). Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 351. 2003)

zajistit ubytování. Hasiči mají přístup k seznamům ubytoven a jiných zařízení, kde mohou být uprchlíci i s rodinami ubytování. Všechny druhy nabídek volných ubytovacích prostor od občanů, obcí i firem jsou shromažďovány prostřednictvím Národního asistenčního centra pomoci Ukrajině.¹⁰³ Adresa bydliště je potřebná k následnému požádání o poskytnutí dočasné ochrany, kterou žadatelé předkládají u cizinecké policie, která má na KACPU oddělení jako druhé. Policie uprchlíkům sejme otisky prstů a pořídí obrazový záznam.¹⁰⁴ Udělení dočasné ochrany se vyznačuje cizinci do cestovního dokladu vízovým štítkem s dobou platnosti do 31. března 2024.¹⁰⁵ Pokud nelze udělit dočasnou ochranu na místě, Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky vydá žadateli osvědčení o podání žádosti o udělení dočasné ochrany. Rozhodnutí o dočasné ochraně musí být následně vydáno bez zbytečného odkladu, ve zvlášť složitých případech ve lhůtě do 60 dnů od podání žádosti.¹⁰⁶

Jako třetí oddělení sídlí a poskytuje své služby některá z pojišťoven, nejčastěji pak Všeobecná Zdravotní Pojišťovna (VZP)¹⁰⁷ v rámci veřejného zdravotního pojištění. Tam se cizinci nechají zaregistrovat podle již uděleného vízového štítku do systému veřejného zdravotního pojištění a z jejich údajů předložených na vízovém štítku je jim následně vygenerováno číslo pojištěnce, které je jim vydáváno na tzv. Náhradním průkazu pojištěnce, jelikož osoby, které se stali pojištěnci s přiznaným dočasným pobytem na 1 rok neobdrží plastovou kartu pojištěnce, kterou by se mohli prokazovat, ale „jen“ list, nicméně je oficiálně stejně platný a (měl by být i) uznávaný jako již zmíněná karta pojištěnce. Náhradní průkaz si ale musí pojištěnci na pobočkách, nebo přes online formulář, prodlužovat po prokázání, že jim byla i poskytnutá dočasná ochrana od státu prodloužena o jeden rok.¹⁰⁸

¹⁰³ (MZV CR / *Informace pro zájemce o pomoc Ukrajině*, [online] aktualizováno (9.3.2022)

Dostupné z:

https://mzv.gov.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/aktualni_informace_o_situaci_na_ukrajine/informace_pro_zajemce_o_pomoc_ukrajine.html. 2022)

¹⁰⁴ (§ 25 a následující zákona o dočasné ochraně cizinců č. 221/2003 Sb. 2003)

¹⁰⁵ (§ 5 odst. 4 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem... Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 410. 2022)

¹⁰⁶ (ÚZ (č. 1557) / Cizinci, azyl / Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních... § 5 odst. 5 (aktual. 16.10.2023), str. 410 2022)

¹⁰⁷ (PLÍVOVÁ Viktorie (VZP) / *VZP už registrovala 153 tisíc příchozích z Ukrajiny, mezi nimi 70 tisíc dětí*. [online] 2022)

¹⁰⁸ (viz níže v kapitole 2.3.1 Doba trvání)

2.2.3 Veřejné zdravotní pojištění

Dále, co se oblasti zdravotnictví týče, Zákon osoby s dočasnou ochranou považuje za pojištěnou osobu podle zákona o veřejném zdravotním pojištění, pokud se samozřejmě nechají zaregistrovat do systému některé z českých zdravotních pojišťoven a stanou se tak jejími pojištěnci.¹⁰⁹ Jako pojištěnci jsou pak cizinci účastníky na veřejném zdravotním pojištění a na území ČR jsou jim poskytovány bezplatné zdravotní služby.¹¹⁰ Toto taktéž reflektuje i Návrh zákona Ministerstva vnitra, který cizince s udělenou dočasnou ochranou považuje za pojištěnce účastné na veřejném zdravotním pojištění, a dokonce úprava Návrhu jde ještě dále (tedy zpětně) kdy totiž považuje za pojištěnce i ty osoby, kterým byla poskytnuta zdravotní péče ještě před udělením dočasné ochrany, a to v období 30 dnů před dnem udělení dočasné ochrany. Za pojištěnce se také dále považují i ty osoby, kterým byly poskytnuty v Čechách zdravotní služby před nabytím účinnosti zákona 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny, vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, nejdříve však 24. února 2022, a kterým bylo následně uděleno speciální vízum k pobytu nad 90 dní za účelem strpění jejich pobytu na území České republiky.¹¹¹

Jelikož je zdravotní pojištění na rozdíl od Ukrajiny v Česku povinné platit, je tato povinnost pro příjíždějící cizince z východních zemí těžké někdy i vůbec pochopit. Pro zmírnění šoku a ekonomických dopadů, co by to na příjíždějící Ukrajince ocitající se v nouzi mohlo přinést, rozhodla vláda, že veřejné zdravotní pojištění bude pro cizince, kteří získali dočasnou ochranu na území ČR bezplatné po dobu prvních 150 dní ode dne, kdy jim byl přidělen vízový štítek. To platí pro všechny, bez rozdílu věku. Po uplynutí doby 150 dní se ale musí pojištěnci ve věku 18–64 let dostavit na pobočky pojišťoven nebo jinak nahlásit, jak bude jejich zdravotní pojištění nadále hrazeno. Zde existuje několik možností: v případě, že se v České republice nechají zaměstnat, je zaměstnavatel povinen následně tuto skutečnost nahlásit pojišťovně, od té chvíle přechází povinnost hradit pojištění automaticky na zaměstnavatele po celou dobu, po kterou je osoba u tohoto zaměstnavatele zaměstnána. Nebo si jedinec může nechat zaregistrovat živnost a

¹⁰⁹ (Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů)

¹¹⁰ (Podle § 2 odst. 1 písm. b) bodu 5. a § 3 odst. 1 písm. d) bodu 5. zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů)

¹¹¹ (Viz § 7 a § 8 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace)

hradit si pojištění jako Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ). Dále jsou kategorie, kdy je pojištění hrazeno státem, je to například v případech, kdy požádají, po splnění stanovených podmínek o registraci do evidence na úřadu práce, jako uchazeči o zaměstnání; pokud jde o studenty do 26 let studující na škole v ČR nebo na Ukrajině; matky celodenně pečující o dítě (1 dítě do 7 let nebo 2 děti do 15 let); osoby pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi a další, za které je pojištění hrazené státem podle § 7 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění. všechny tyto skutečnosti je samozřejmě nutné doložit.¹¹² Všichni ostatní cizinci ve věku 18-65 let, které nenahlásí žádnou příslušnou kategorii, jsou automaticky bráni jako osoby bez zdanitelných příjmů (OBZP), jinak řečeno samoplátci, a ti mají následně povinnost hradit své zdravotní pojištění sami každý měsíc.

Dále je dle § 28 odst. 3 zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců poskytována na území bezplatná zdravotní péče dítěti, které se narodilo cizince požívající dočasné ochrany a pobývá na území, nejdéle však 60 dnů ode dne narození.¹¹³

2.2.4 Sloučení rodin

Úprava dočasné ochrany v rámci Směrnice v neposlední řadě myslí i na situace, kdy v důsledku hromadného přílivu osob došlo k rozdělení rodin a jednotliví členové rodiny jsou rozmístěni v různých členských státech nebo situace kdy alespoň jeden z rodinných příslušníků požívá dočasné ochrany a další rodinní příslušníci doposud nejsou na území členského státu. V takovém případě je pak rodinám umožněno, za podmínek stanovených Směrnicí 2001/55/ES a v případě, že si to přejí, jejich sloučení na společné území členského státu. Zákon o dočasné ochraně cizinců pak tyto požadavky stanovené Směrnicí plně reflektuje.^{114 115}

¹¹² (Zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění; §7, 1997)

¹¹³ (§ 28 odst. 3 zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, 2003)

¹¹⁴ (článek 15. Směrnice Rady EU 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob... 2001)

¹¹⁵ (§ 51 Zákona číslo 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců)

2.3 Udělení dočasné ochrany

2.3.1 Doba trvání

Dočasná ochrana se primárně uděluje na délku trvání jednoho roku. O jejím ukončení rozhoduje Rada EU kvalifikovanou většinou, a to teprve po důkladném zvážení všech faktů zakládajících se na zjištění, že situace v zemi původu umožňuje, s patřičným ohledem na lidská práva, základní svobody a závazky členských států v souvislosti se zásadou nenavrácení, bezpečný a trvalý návrat osobám, jimž byla poskytnuta dočasná ochrana.

V případě, že tímto způsobem k ukončení nedojde, může nastat její automatické prodloužení, maximálně však dvakrát po sobě o šest měsíců, tedy nejdéle o jeden rok. V případě, že ani po této prodloužené době jednoho roku nejsou naplněny podmínky bezpečného návratu do země, a tedy ukončení dočasné ochrany, může opět Rada Evropské unie kvalifikovanou většinou rozhodnout o jejím prodloužení o jeden rok. Pokud pak nastane situace, že dojde k uplynutí tří let, tedy maximální možné doby trvání dočasné ochrany, dochází k jejímu automatickému ukončení.¹¹⁶

I přes to, že po prvním roce trvání institutu dočasné ochrany dochází k jejímu prodloužení automaticky, pokud nejsou splněny podmínky pro bezpečný návrat (Rada EU o prodloužení dočasné ochrany nemusí rozhodnout), neznamena to, že se jejím držitelům rovněž automaticky prodloužuje. Každá osoba, která si chce nechat dočasnou ochranu po uplynutí roku prodloužit, musí ve lhůtě ještě přede dnem skončení současné dočasné ochrany požádat o její prodloužení. Uvedme si pro lepší představu, že je dočasná ochrana udělována do 31. března (2024). Pokud držitel dočasné ochrany nestihne podat žádost o prodloužení do tohoto dne, kdy mu jeho současná ochrana končí, dočasná ochrana tímto automaticky končí a již není možné její prodloužení nebo „znovuobnovení“.^{117 118}

¹¹⁶ (Články 4. a 6. Směrnice 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob...)

¹¹⁷ (MVCR, FR.S.GOV.CZ / *Informace pro uprchlíky z Ukrajiny*. Dostupné na webu frs.gov.cz, 2024)

¹¹⁸ (WALSBERGEROVÁ Tereza / *Dočasná ochrana, vízum strpění a jejich prodloužení - velký přehled* [online] Dostupné na webu: Foreigners Services - <https://blog.zamestnavamecizince.cz/docasna-ochrana-vizum-strpeni-prodlouzeni-velky-prehled/> 2023)

2.3.2 Jak lze o dočasnou ochranu požádat?

O to, aby byla jedinci udělena dočasná ochrana lze požádat pouze osobně.¹¹⁹ Pokud se pak jedná o osobu, jež přicestovala do České republiky po datu 24. února 2022 nebo o rodinného příslušníka občana Ukrajiny, bez ohledu na jeho státní příslušnost, který cestuje s ním, žádost se podává primárně v humanitárních střediscích, tedy Krajských asistenčních centrech pomoci Ukrajině, v ostatních případech lze žádost podat i na Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR (OAMP).

Podle § 4 odst. 5 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, může Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky cizinci stanovit místo, kde lze podat žádost o udělení dočasné ochrany. Ministerstvo vnitra provozuje zázemí pro příjem a vyřizování žádostí o udělení dočasné ochrany. provoz zázemí zahrnuje vytváření kapacit pro příjem a vyřizování žádostí o udělení dočasné ochrany, zajišťování kapacit pro přístřeší určené pro osoby vysídlené z Ukrajiny čekající na podání a vyřízení žádosti o udělení dočasné ochrany a zajišťování kapacit pro přidělování ubytování.¹²⁰

2.3.3 Komu bude dočasná ochrana udělena?

Skupiny osob, kterým může být dočasná ochrana přidělena a na které tato právní úprava dopadá, stanovuje Směrnice pouze v obecné rovině jako „vysídlené osoby“ a v článku 2 písm. c) je definuje jako: „*občany třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti, které musely opustit zemi či oblast původu nebo byly evakuovány, zejména na výzvu mezinárodních organizací, a nemohou se s ohledem na stávající situaci v zemi vrátit za bezpečných a trvalých podmínek, a na které by se případně mohla vztahovat mezinárodní ochrana.*“ Následně je uveden demonstrativní výčet těchto osob – jde o osoby uprchlé z oblasti ozbrojených konfliktů nebo endemického násilí a osoby, jimž vážně hrozí systematické nebo obecné porušování lidských práv.¹²¹

¹¹⁹ (Zákon. č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... § 5 odst. 1 písm. a). Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 410. 2022)

¹²⁰ (§ 4 odst. 5 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 410. 2022)

¹²¹ (Směrnice Rady EU 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob...; čl. 2 písm. c))

Zákon o dočasné ochraně cizinců obsah Směrnice přejímá, a tak s poskytnutím dočasné ochrany počítá přímo pro případ hromadného přílivu cizinců, kteří opustili stát, jehož jsou občany nebo který jim přiznal azyl nebo v něm mají trvalé bydliště, a do kterého se nemohou vrátit.¹²² Taxativní výčet a uvedení přesných skupin chráněných osob přenechávají ale Zákon i Směrnice na úpravě rozhodnutí Rady EU aktivující dočasnou ochranu.¹²³

V důsledku vojenské agrese Ruska proti Ukrajině Rada EU ve vydaném Rozhodnutí předpokládala enormní migrační tlak zejména na západních hranicích Ukrajiny a počítá s hromadným přílivem vysídlených obyvatel v rámci hromadného prchání osob před hrozící válkou. Rozhodnutí je cíleno zejména na osoby vysídlené dne 24. února 2022 a dny následující z Ukrajiny z důvodu uvedeného Rusko-Ukrajinského konfliktu, přičemž se úprava Rozhodnutí vztahuje na: a) ukrajinské občany, b) osoby bez státní příslušnosti nebo občany třetích zemí, kterým byla na Ukrajině udělena ochrana, c) rodinné příslušníky těchto osob, d) osoby bez státní příslušnosti nebo občany třetích zemí, kteří měli na Ukrajině trvalý pobyt a nemohou se bezpečně a trvale vrátit do své země původu.¹²⁴

Co se týče osobní působnosti, i zde Návrh zákona Ministerstva vnitra víceméně odkazuje na Rozhodnutí Rady EU. Dále pak rozšiřuje udělení dočasné ochrany pro cizince, kteří doloží, že byli ke dni 24. února 2022 držiteli pouze platného povolení k trvalému pobytu na území Ukrajiny a jejich zpětné vycestování do státu nebo jeho části, jehož jsou státními občany, nebo v případě osob bez státní příslušnosti do státu (nebo jeho části) jejich posledního trvalého bydliště před vstupem na území Ukrajiny, není možné z důvodů hrozby skutečného nebezpečí.¹²⁵ Což pak v praxi znamenalo, že do České republiky proudilo mimo Ukrajinců i cizinců jiné národnosti, zejména pak Rusové, Moldavané nebo Rumuné.

¹²² (Zákon č. 221/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců; § 1 odst. 3 2003)

¹²³ (Směrnice Rady EU 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob...; článek 5 odst. 3 písm. a)) a (Zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 1 odst. 4 2003)

¹²⁴ (Prováděcí Rozhodnutí Rady EU 2022/382, kterým stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 Směrnice 2001/55/ES a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana; článek 2 2022)

¹²⁵ (Zák. č. 454/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 3 odst. 2 2023)

Dočasná ochrana tak bude v České republice udělena po splnění určitých podmínek a po podání žádosti o poskytnutí dočasné ochrany buďto Ministerstvem vnitra anebo Policií ČR zejména následujícím osobám:

- 1) Občanům Ukrajiny, kteří přede dnem 24. února 2022 pobývali na Ukrajině a území Ukrajiny následně opustili,
- 2) Cizincům třetích zemí a osobám bez státní příslušnosti, kterým byla před datem 24. února 2022 na Ukrajině poskytnuta mezinárodní ochrana nebo odpovídající vnitrostátní ochrana,
- 3) Rodinným příslušníkům osob uvedených v bodech 1 a 2, kteří společně s nimi pobývali na Ukrajině před datem 24. února 2024 a následně společně Ukrajinu opustili. Rodinným příslušníkem se rozumí: manžel/manželka, registrovaný partner, nezletilé dítě osoby uvedené v bodech 1 a 2 nebo nezletilé svobodné dítě manžela takové osoby anebo jiný tzv. blízký příbuzný závislý na péči a žijící v rodině uvedené osoby,
- 4) Cizincům, kteří byli ke dni 24. února 2022 držiteli platného povolení k trvalému pobytu na území Ukrajiny a jejich zpětné vycestování do státu nebo do části jeho území jehož jsou státním občanem není možné z důvodu hrozby skutečného nebezpečí podle § 179 odst. 2 zákona o pobytu cizinců na území České republiky.¹²⁶

Dočasnou ochranu lze dále také udělit z důvodu sloučení rodiny s držitelem dočasné ochrany případně výjimečně i v jiných případech.

2.3.4 Kdo na udělení dočasné ochrany nárok nemá?

Dočasnou ochranu nelze udělit, pokud cizinci, kteří požádali do udělení dočasné ochrany nebo mezinárodní ochrany tak učinili i v jiném členském státě EU. Takovéto žádosti jsou nepřijatelné podle § 5 zákona č. 65/2022 Sb.¹²⁷

Dále cizinci, kteří mají aktuálně platné pobytové oprávnění (dlouhodobé vízum, dlouhodobý pobyt nebo trvalý pobyt) vydané v jiném státě a cizinci, kteří měli ke dni 24. února 2022 platné dlouhodobé oprávnění v ČR nebo v jiném státě, a po 24. únoru 2022 si tento pobyt neprodloužil nebo mu byl zrušen. Tito cizinci pak nejsou osobami, které žily/pobývaly na území Ukrajiny před datem 24. února 2022 a tak tyto osoby nebyly válečným konfliktem na Ukrajině přímo ohroženy.

¹²⁶ (Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky; § 179 odst. 1 a 2 1999)

¹²⁷ (Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace; § 5. Dostupné online z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65-2022>)

Dále nemohou dočasnou ochranu obdržet cizinci, kteří mají právo na volný pohyb v rámci Evropské unie. Tito lidé si totiž mohou v ČR žádat o jiné pobytové oprávnění, než je dočasná ochrana. Jsou to:

- a) Občané států Evropské unie a jejich rodinní příslušníci,
- b) Občané států, které jsou vázány mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropskou unií, z níž vyplývá právo na volný pohyb rovnocenné takovému právu občanů Evropské unie nebo občané států, které jsou vázány Dohodou o Evropském hospodářském prostoru (jedná se o Švýcarsko, Norsko, Lichtenštejnsko, Island apod.) a jejich rodinní příslušníci.¹²⁸

Speciálním případem jsou osoby s pobytovým oprávněním ze zemí Kanady, USA a Velké Británie. Co se týče Kanady, zde mohou osoby získat dva druhy víz:

a) tzv. kanadská víza typu W1 („Temporary Resident Visa“), který byla vydaná před datem 10. 2. 2023 nebudou překážkou pro udělení a prodloužení dočasné ochrany, víza vydaná déle po tomto datu už ale překážkou budou. Některá víza udělená Kanadou byla totiž vystavena ještě před účinností zákona č. 175/2022 Sb., o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny..., který řeší mimo jiné i střet víz a dočasné ochrany,^{129 130}

b) Kanadská víza V1 pak nejsou vůbec překážkou pro udělení dočasné ochrany v ČR. Pokud se ale stane, že je u dočasné ochrany takzvaně vyznačen zánik z důvodu existence kanadského víza, je možné o ni požádat znovu (tzn. nelze ale využít jejího prodloužení).

Překážkou pro prodloužení dočasné ochrany není s ohledem na svůj charakter ani účast v programu USA Uniting for Ukraine (USA „Paroled“).

A dále lze dočasnou ochranu prodloužit i v případě existence tzv. „visitor“ víza vydaného Velkou Británií, které se vydává na dobu platnosti 6 měsíců. Překážkou je ale vízum označené jako „Ukraine Scheme“, bez ohledu na dobu jeho platnosti.¹³¹

¹²⁸ (Zák. č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace; § 5 2022)

¹²⁹ (Zák. č. 175/2022 Sb., o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace a o změně dalších zákonů v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... 2022)

¹³⁰ (BURNUS Roman, BERÁNKOVÁ Anna, GTNews / *Kanadská víza připravují Ukrajince v ČR o dočasnou ochranu.* 2023)

¹³¹ (MVCR / *Informace o dočasné ochraně pro držitele tzv. kanadských a jiných víz,* Dostupné z webu: [FRS.GOV.CZ frs.gov.cz](https://frs.gov.cz))

Příklad z české judikatury

Jedním příkladem z oblasti České judikatury uvádím Rozsudek KSPL 57 A 1/2024–35, kdy Krajský soud v Plzni rozhodoval dne 20.02.2024 ve věci žalobce pana X. Y., státní příslušnosti ukrajinské, proti žalovanému Ministerstvu vnitra ČR o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného spočívající ve vrácení žádosti žalobce o poskytnutí dočasné ochrany dne 6. 12. 2023 jako nepřijatelné. Krajský soud v Plzni rozhodl, že zásah žalovaného, spočívající ve vrácení žádosti žalobce ve věci poskytnutí dočasné ochrany jako nepřijatelné, byl nezákonný, dále že se žalovanému zakazuje pokračovat v porušování práv žalobce a přikazuje se mu, aby obnovil stav před vrácením žádosti o poskytnutí dočasné ochrany žalobci. Žalovaný argumentoval tak, že shledal předmětnou žádost o dočasnou ochranu žalobce nepřijatelnou z důvodu, že žalobci byla udělena dočasná ochrana v jiném členském státě Evropské Unie, konkrétně v Rumunsku, a tudíž pristoupil k vrácení této žádosti s odkazem na §5 odst. 1 písm. d) zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů.¹³² Žalobce byl ale přesvědčen, že podmínky pro udělení dočasné ochrany v České republice splňuje, a tak neměla být jeho žádost o udělení dočasné ochrany vyhodnocena jako nepřijatelná. Dále se bránil tak, že v souvislosti s invazí vojsk ruské federace na území Ukrajiny vycestoval z území Ukrajiny a dne 6. března 2022 přicestoval do ČR, avšak cestoval přes Rumunsko, kde mu byla, aniž by o něco výslovně žádal, dočasná ochrana udělena. Žalobce se poté ještě zaměřil na otázku příslušnosti žaloby. Zde namítal, že ustanovení § 5 odst. 2 vylučující soudní přezkoumání vrácení žádosti o dočasnou ochranu ro nepřijatelnost nelze aplikovat pro jeho rozpor s právem EU, konkrétně se směrnicí Rady 2001/55/ES ze dne 20.7.2001, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími.¹³³ Poukázal na to, že tato Směrnice žádný titul nepřijatelnosti neupravuje, když upravuje pouze důvody zamítnutí žádosti, jak to v české legislativě upravuje Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné

¹³² (Zák. č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 5 odst. 1 písm. d), 2022)

¹³³ (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 2001)

ochraně cizinců. Žalobce poukázal na čl. 29 Směrnice 2001/55/ES o dočasné ochraně a na judikaturu krajských soudů, které opakovaně dovodily, že výluka soudního přezkumu dle § 5 odst. 2 Zákona, je v rozporu s unijním právem.¹³⁴

V judikatuře správních soudů jednoznačně převládá právní názor, že vrácení žádosti o udělení dočasné ochrany jako nepřijatelné podle § 5 odst. 1 písm. c) nebo d) Lex Ukrajina může představovat nezákonný zásah ve smyslu § 82 s. ř. s. a dále, že zákonem stanovené vyloučení soudního přezkumu vrácení žádosti podle §5 odst. 2 Lex Ukrajina nelze aplikovat, a to ani v případě, že žalobci byla přiznána dočasná ochrana v jiném členském státě EU. Stručně shrnuto, soudní výluka podle § 5 odst. 2 Lex Ukrajina je v rozporu s unijním právem, tudíž ji nelze aplikovat (srovnání s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2017, č. j. 6 Azs 320/2017 – 20, body [71] a [72]). Podle názoru zdejšího soudu, jakož i některých dalších krajských soudů, právo žalobce podat žalobu (resp. přípustnost žaloby) vyplývá z čl. 29 směrnice o dočasné ochraně (stanovující požadavek zajistit opravný prostředek osobám, které byly z poskytnutí dočasné ochrany vyloučeny) ve spojení s čl. 47 Listiny základních práv EU (garantujícím, že každý, jehož práva a svobody zaručené unijním právem byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem). Soud má nadále za to, že požadavek na vyloučení z poskytnutí dočasné ochrany podle čl. 29 směrnice o dočasné ochraně nelze vykládat příliš úzce, a to jen v návaznosti na důvody uvedené v čl. 28 téže směrnice (jak tomu bylo v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2022, č. j. 2 Azs 178/2022 – 46, bod [23]). Soud poukazuje na systematické zařazení ustanovení čl. 29 směrnice o dočasné ochraně, zakotvujícího právo na opravný prostředek, do samostatné kapitoly nazvané Závěrečná ustanovení (jež pojmově má povahu obecně použitelných ustanovení), to vše bez výslovného odkazu na předcházející čl. 28, zařazený do odlišné kapitoly Zvláštní ustanovení. Zdejší soud ve shodě s jinými krajskými soudy zastává širší výklad vyloučení z poskytnutí dočasné ochrany spočívající v jakémkoli faktickém vyloučení z poskytnutí dočasné ochrany v daném členském státě, tedy i případy odepření meritorního projednání žádosti osoby, které byl udělen status dočasné ochrany v jiném členském státě, jak je tomu v případě české vnitrostátní úpravy formou nepřijatelnosti žádosti. Navíc již i osmý senát Nejvyššího správního soudu dovodil, že soudní výluka přezkumu

¹³⁴ (PIŠVEJC Lukáš Mgr., KSPL / Rozsudek Krajského soudu v Plzni. KSPL č. 57 A 1/2024 - 35, 2024)

neudělení povolení k pobytu podle § 5 odst. 2 lex Ukrajina je v rozporu s unijním právem, byť dovodil, že osoby požívající dočasné ochrany mají právo na účinný prostředek nápravy před soudem na základě čl. 47 pododstavce prvního Listiny základních práv EU, zatímco čl. 29 směrnice se neaplikuje na případy vrácení žádostí pro nepřipustnost podle § 5 odst. 1 písm. c) nebo d) Lex Ukrajina (viz body [49] až [52] usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2023, č. j. 8 Azs 93/2023 – 37).¹³⁵

2.4 Alternativy dočasné ochrany

Co potom má ale jedinec dělat ve chvíli, kdy podmínky pro udělení dočasné ochrany nesplňuje nebo mu zanikne oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany podle § 9 a následujících zákona o dočasné ochraně cizinců a stále se nemůže do své země bez ohrožení vrátit?

V takovémto případě má jedinec možnost osobně podat na pracovištích Ministerstva vnitra, tedy na Odboru azylové a migrační politiky (OAMP) žádost o jiný typ oprávnění pobytu na území. Jedním z nich je například udělení víza k pobytu nad 90 dní za účelem strpění na území. Žádost o toto vízum však není vyřizována na místě, zákonná lhůta pro vyřízení takové žádosti činí 30 dní, žadatel má však právo v této době na území pobývat, než se jeho žádost vyřídí. Vyrozumění o výsledku řízení bude žadateli zasláno poštou. Přidělený vízový štítek má následně stejnou podobu jako vízový štítek udělený pro dočasnou ochranu, ale s jiným označením typu víza. Zatímco dočasnou ochranu lze poznat podle kódu na vízovém štítku: D/DO/667 (pro občana Ukrajiny), D/DO 668 (pro rodinného příslušníka občana Ukrajiny, který je držitelem dočasné ochrany a D/DO 669 (dočasná ochrana z důvodů hodných zřetele);¹³⁶ dále kódy D/DO/767, 768, 769 jsou udělovány jako opakovaná dočasná ochrana (udělena uprchlíkům, kteří o svoji původní dočasnou ochranu přišli z důvodu vycestování nebo registrací v jiném státě a následně kódy víz D/DO/867, 868 či 869 drží osoby s již prodlouženou dočasnou ochranou.¹³⁷ Vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem

¹³⁵ (PIŠVEJC Lukáš Mgr., KSPL / Rozsudek Krajského soudu v Plzni, č. 57 A 1/2024 - 35, bod [32] 2024)

¹³⁶ (ICP (Integrační centrum Praha o.p.s) / *Prodloužení dočasné ochrany a víz strpění udělených v souvislosti s válkou na Ukrajině* [online]. Dostupné na www.icpraha.com 2023)

¹³⁷ (WALSBERGEROVÁ Tereza / *Dočasná ochrana, vízum strpění a jejich prodloužení - velký přehled* [online] Dostupné na webu: Foreigners Services - <https://blog.zamestnavamecizince.cz/docasna-ochrana-vizum-strpeni-prodlouzeni-velky-prehled/2023>)

strpění na území má pak označení kódem D/DO/91 nebo D/SD/91 (dříve D/VS/91).¹³⁸

Pokud žadatel nepředloží některou z předem stanovených náležitostí žádosti (jako cestovní pas, doklad o ubytování, fotografie, kolkové známky a předložit doklad či čestné prohlášení o překážce zamezující vycestování u území ČR nebo neuhrazení správního poplatku), je i toto důvodem k vyhodnocení žádosti jako nepřijatelné a navrácení ji žadateli. Vízum za účelem strpění vydané v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině, je vydáváno také na dobu maximálně 1 roku (s možným automatickým prodloužením podle aktuální situace) a vycestováním z území ČR nezaniká. O jeho případné prodloužení však držitelé nemusí znovu žádat a je vízum je jim prodlouženo automaticky.¹³⁹

Pro držitele tohoto typu víza se ale podmínky a výhody poněkud ztěžují, například nejsou automaticky účastníky veřejného zdravotního pojištění (jako je to u držitelů dočasné ochrany, kteří mají navíc prvních 150 dní pojištění bezplatné), zde jsou pro ně podmínky stejné jako například pro držitele dlouhodobého pobytu na území, kdy mají nárok na veřejné zdravotní pojištění jen a pouze v době, pokud jsou zde zaměstnaní na hlavní pracovní poměr. Zároveň ale toto vízum neopravňuje automaticky jeho držitele k volnému přístupu na trh práce, proto je ještě nutné si navíc požádat o vydání pracovního povolení na příslušné pobočce Úřadu práce. Pokud pak tedy dotyční nepracují, musí si zakoupit tzv. komplexní pojištění, které je sice pro větší oblast zdravotní péče, kryje např. i preventivní prohlídky vč. ošetření akutních problémů, je ale mnohdy dražší a nevýhodné, na rozdíl od základního komerčního pojištění, které zahrnuje pouze nutně nezbytné lékařské ošetření a neodkladnou péči. Komplexní zdravotní pojištění podléhá úpravě zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky v platném znění,¹⁴⁰ včetně novely zákona ze září 2023, a i po téměř dvouletém monopolu jedné z pojišťoven se zakoupení komplexního pojištění stalo také nutnou podmínkou pro získání dlouhodobého víza nebo dlouhodobého pobytu na území ČR, v rámci platného dokladu o cestovním zdravotním pojištění.¹⁴¹

¹³⁸ (Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR; § 30, 1999)

¹³⁹ (WALSBERGEROVÁ Tereza / *Dočasná ochrana, vízum strpění a jejich prodloužení - velký přehled* [online] Dostupné na webu: Foreigners Services - <https://blog.zamestnavamecizince.cz/docasna-ochrana-vizum-strpeni-prodlouzeni-velky-prehled/2023>)

¹⁴⁰ (Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, 1999)

¹⁴¹ (MVCR / *Občané třetích zemí / Dlouhodobý pobyt.* [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.2023>) a (MVCR / *Některé náležitosti žádosti / Doklad o cestovním zdravotním pojištění při pobytu delším než 90 dnů.*

Ministerstvem vnitra je dále uznáváno a vyžadováno i při podání žádosti o prodloužení tohoto dlouhodobého pobytu.¹⁴²

Dále držitelé tohoto typu víza nemohou ani požádat o udělení humanitární dávky, ani jim není poskytována žádná další asistence.¹⁴³

Další alternativní možností pro Ukrajince je podat si žádost o dlouhodobý pobyt. Tento pobyt má dvouletou dobu trvání, ale stejně jako vízum za účelem strpění například neopravňuje jeho držitele k bezplatnému veřejnému zdravotnímu pojištění, pokud nejsou zaměstnaní.

Pro účely zákona o pobytu cizinců na území ČR, se osoba s udělenou dlouhodobým pobytem považuje za držitele víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území České republiky.¹⁴⁴

Dostupné online v webu: <https://www.mvcr.cz/clanek/doklad-o-cestovnim-zdravotnim-pojisteni-pri-pobytu-delsim-nez-90-dnu.aspx> 2022)

¹⁴² (Anonym / *Informace pro cizince žijící v České republice*. dostupné z webu: https://infocizinci.cz/kalkulacka-zdravotniho-pojisteni-cizincu/#nutna_a_neodkladnu_pece)

¹⁴³ (MVCR, FR.S.GOV.CZ / *Informace pro uprchlíky z Ukrajiny*. Dostupné na webu frs.gov.cz, 2024)

¹⁴⁴ (MVCR / *Občané třetích zemí / Dlouhodobý pobyt* [online]. Web: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx> nedatováno)

3 Srovnání podmínek udělování dočasné ochrany v ČR s podmínkami ve vybraných státech

Rusko-Ukrajinský konflikt způsobil mimo jiné i největší nucenou migraci v Evropě od konce druhé světové války. Do pohybu se postupně dala až třetina obyvatel napadené země. Dva roky od rozhoření konfliktu zůstává vysídleno mimo své domovy až deset milionů Ukrajinců. Migrační pohyby osob, které vyhnala ze své vlasti Ruskem zahájená válka, už zdaleka nezahrnují jen útěk z Ukrajiny do první bezpečné země před hrozbou nebezpečí, ale stávají se čím dál více komplexnějšími než na začátku války. Vzhledem k tomu, že sama evropská unie dává celkem výrazný prostor a možnosti cestování v rámci členských států, a do jisté míry i mimo ně, ukrajinští uprchlíci si mohou celkem snadno ověřit dostupnost, a hlavně výhodnost služeb, které jim jednotlivé země jsou ochotny nabídnout. Výrazné je v posledních měsících stěhování uprchlíků ze států, které s Ukrajinou přímo sousedí, do států dále na západ, zejména do Německa, Španělska, ale také například do Kanady, kde existuje silná ukrajinská diaspora. Mnozí Ukrajinci udržují kontakty s domovem díky krátkodobým přesunům tam a zpět, čímž navazují na již dříve existující vzorce sezónní pracovní migrace.¹⁴⁵ Podle propočtů Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), se v Evropě momentálně nachází přibližně na 6 milionů Ukrajinců, zbytek se rozptýlil do zámoří.¹⁴⁶

3.1 Evropská unie

3.1.1 Německo

Rozmístění běženců doznalo za poslední rok poměrně výrazných změn. Zatímco ještě na jaře 2023 evidovalo nejvíce nuceně vysídlených Polsko, v současnosti už jako hlavní destinace figuruje zejména Německo. Podle oficiálních statistik nyní na jeho území přebývá přibližně 1,1 milionu ukrajinských uprchlíků.

¹⁴⁵ (ANDRLE Jakub / *Migrace v souvislostech / Ukrajinská uprchlická krize: aktuální situace* [online] zdroj: www.clovekvistni.cz 2024)

¹⁴⁶ (Ukraine Refugee Situation [online], data from: data.unhcr.org 2024)

V Německu, na rozdíl od České republiky, funguje přerozdělování do spolkových republik podle ekonomických, kapacitních a jiných důležitých parametrů. podle tohoto systému je tak země mnohem lépe připravena na nápor uprchlíků žádajících o ochranu a dokáže jim lépe pomoci bez větších hospodářských nebo ekonomických následků pro svou zemi. Pro představu, na Sasko náleží 4,98 procenta všech uprchlíků, kteří se do Německa dostanou, tam jsou pak podle podobného systému ještě dále přerozdělováni do okresů. Na větší města tak připadají počty řádově až desetitisíce uprchlíků, do menších měst a vesnic pak připadne pár set až tisíc lidí, samozřejmě podle možností daných lokalit. I to jsou však počty, které velkým metropolím zásadně uleví a zmírní tlak, který velkým nápirem nových obyvatel hrozí.¹⁴⁷

V Německu zároveň existuje takzvaná rezidenční povinnost, která spočívá v povinnosti pro uprchlíky, kterým je poskytnuta dočasná ochrana, alespoň půl roku setrvat na místě, kde jim bylo poskytnuto nějaké bydlení. Předtím se ale samozřejmě zjišťuje, zda má jedinec v Německu nějaké rodinné vazby, nebo zda chce putovat dále na západ, protože má blízkou rodinu právě tam. Nemohou se tedy od udělení pobytu minimálně šest měsíců přestěhovat do jiné oblasti. Německo si tím tak zaručuje, že se jim peněžitě a jiné prostředky poskytnuté uprchlíkům určitým způsobem vrátí, ať už třeba tím že se přidají k místnímu obyvatelstvu jako pracovní síla a podpoří tak hospodářství, ale i tím, že budou nakupovat v obchodech atp., čímž podpoří i ekonomiku, služby... a půl roku je daný dostatečný čas na zotavení se a znovu začlenění do společnosti.

V každé spolkové zemi zároveň v provozu první instituce pro přijímání uprchlíků, jako jsou u nás humanitární střediska, kde jsou jim poskytovány základní lékařské prohlídky, zjišťuje se, zda bude potřeba dát děti do škol a školek, zda jsou očkované a tak dále.¹⁴⁸

Dále ale již stejně jako u nás jsou Ukrajinci ubytováni nejprve na pár dní na provizorní ubytování (do tělocvičen, škol apod.) a následně jsou umístěni do bytů podle databáze registru (NACPU), kam mohou starostové i jednotliví občané psát, že mají volné prostory na bydlení.¹⁴⁹

¹⁴⁷ (*Německá zkušenost s integrací Ukrajinců* [online]. Autor: Fatima Rahimi. Dostupné z: www.denikreferendum.cz 2022)

¹⁴⁸ (MORTKOWITZ Ladka / AFP ČR / *Ukrajínští uprchlíci v Německu nemusí automaticky hlásit majetek a prodat své auto, pokud jeho hodnota přesahuje 7500 eur*. Dostupné online z webu CEDMO.eu 2023)

¹⁴⁹ (*Německá zkušenost s integrací Ukrajinců* [online]. Autor: Fatima Rahimi. Dostupné z: www.denikreferendum.cz 2022)

3.1.2 Polsko

Poměrně dramaticky se pak uprchlická situace proměnila v Polsku. V prvních týdnech ruské invaze, Polsko okamžitě otevřelo své hranice a ty překročilo do května téhož roku na 3,5 milionu Ukrajinců. Mnoho z nich se již ale vrátilo zpátky nebo našli své prozatímní útočiště jinde. Z více než 1,6 milionu běženců, kterým Polsko poskytlo dočasnou ochranu, jich nyní v zemi reálně zůstává již “jen“ něco okolo 960 tisíc, což ale i tak nadále zůstává druhý nejvyšší počet v Evropské Unii.

A odchody Ukrajinců z Polska nejsou pouze ojedinělým jevem. Uprchlíků Polsko opouští až desítky možná stovky denně, příčin tohoto hromadného odchodu Ukrajinců z Polska je hned několik. Nejnovější sociologické studie ukazují, že hlavní hybnou silou takzvané sekundární migrace, zejména do Německa a dalších evropských zemí dále na západ, jsou především vyšší výdělky a celkově lepší sociální zabezpečení. Téměř polovina odchodících Ukrajinců navíc v průzkumech uvádí, že k přesunu dále na západ je vede doporučení od známých nebo příbuzných, kteří se již do západoevropských zemí dostali.¹⁵⁰

Polská vláda taktéž přijala pro poskytnutí ochrany utečencům účelový zákon aplikací Směrnice Rady (EU) o dočasné ochraně z roku 2001,¹⁵¹ který Ukrajincům přiznává status držitele dočasné ochrany a přístup ke stejným veřejně financovaným službám jako Polákům.¹⁵²

3.1.3 Irsko

Irsko je také překvapivě jednou z Evropských zemí, která je Ukrajinskou krizí zasažena velmi výrazně. V relativním počtu Ukrajinců na svém území předčilo i Německo. Ukrajinská populace v této pětimilionové ostrovní zemi již překonala stotisícovou hranici a nadále roste.¹⁵³ Irské vládě tento vysoký nárůst běženců dělá vrásky zejména proto, že ještě více prohlubuje dlouhodobou krizi na trhu s bydlením, která Irsko sužuje.

¹⁵⁰ (Report "From Poland to Germany. New Trend in Ukrainian Refugee Migration" [online]. Autor: Anatolij Zymnin, web: www.ewl.com 2023)

¹⁵¹ (Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 2001)

¹⁵² (PLÁTENÍK Petr / *Velký počet uprchlíků z ukrajiny plánuje v Polsku zůsta natrvalo*, [online]. Dostupné z: www.focuson.cz 2024)

¹⁵³ (Ukraine Refugee Situation [online], data from: data.unhcr.org 2024)

Nejen pak v Irsku, ale i například v německém či rakouském případě je ukrajinská uprchlická krize v této souvislosti jen jednou z mnoha. K hromadnému příchodu Ukrajinců dochází totiž ve stejné době, kdy do těchto zemí proudí i rekordní množství azylantů z mimoevropských zemí, jako jsou Sýrie, Afghánistán, Súdán nebo Venezuela.¹⁵⁴

3.2 Ve světě

3.2.1 Kanada a USA

Nezanedbatelná část ukrajinských uprchlíků nachází útočiště také v zámoří. Do Kanady a USA zamířilo od února 2022 dohromady přes 400 tisíc Ukrajinců. Jelikož ale tyto státy nespadají pod mezinárodní právní regulace dočasné ochrany, bylo potřeba, aby oba tyto státy taktéž zavedly pro ukrajinské běžence speciální vízové režimy. Zájemci o pobyt v Kanadě jsou přijímáni skrze program CUAET (Canada-Ukraine Authorization for Emergency Travel)¹⁵⁵, skrze který lze v zemi získat mimo jiné i povolení k práci či ke studiu. Zájem o účast v programu je opravdu velký – aktuálně evidují kanadské úřady asi 1.2 milionu žádostí. Zhruba dvě třetiny z nich již byly schváleny, nicméně počet osob, které povolení ke vstupu do země opravdu využily, je už podstatně nižší. Podle nejnovějších dat zamířilo do Kanady v rámci programu CUAET něco málo přes 220 tisíc osob.¹⁵⁶ Do Spojených Států Amerických uteklo přibližně 270 tisíc Ukrajinců, kterým byl následně buď poskytnut status dočasné ochrany, podle amerického uprchlického práva, nebo (v případě těch, kteří dorazili po 1. dubnu 2022) speciální humanitární vízum udělované v programu Uniting For Ukraine (U4U).¹⁵⁷ Základním principem tohoto typu víza, jež je udělováno s platností na dva roky, je garance ze strany jednotlivců či rodin přicházejícím do USA s legálním pobytem v zemi. Tuto jakousi sponzorskou roli na sebe pak mohou vzít jak rodinní příslušníci nebo přátelé žadatelů, tak i dobrovolníci z řad širší veřejnosti.

¹⁵⁴ (ANDRLE Jakub / *Migrace v souvislostech / Ukrajinská uprchlická krize: aktuální situace* [online] zdroj: www.clovekvistni.cz 2024)

¹⁵⁵ (Canada-Ukraine Authorization for Emergency Travel, Government of Canada [online]. Web: www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/2022)

¹⁵⁶ (Canada-Ukraine authorization for emergency travel: Key figures [online]. Dostupné z: www.canada.ca 2024)

¹⁵⁷ (Uniting for Ukraine, U.S. Citizenship and Immigration Services [online]. Dostupné z: www.uscis.gov/ukraine 2024)

Enormní zájem Ukrajinců o nouzový přesun do Kanady a USA v posledních měsících lze vysvětlit vedle vysoké hospodářské i ekonomické vyspělosti obou zemí zároveň hlubokou a bohatou migrační historií. V obou severoamerických zemích totiž existuje již od devatenáctého století, kdy nespokojení obyvatelé prchali před režimem Rakouska-Uherska, silná ukrajinská diaspora.¹⁵⁸

3.2.2 Rusko

Údaje o počtech uprchlíků mířících na východ, tedy do Ruska, zůstávají krajně nejisté. Oficiální ruské zdroje z tzv. silových struktur hovoří rok po začátku “speciální vojenské operace“ o pěti, někdy až více než 7 milionech běženců. Podle analýzy, kterou provedli experti z ruské neziskové organizace „Občanská podpora“, ale uvedená čísla odpovídají spíše počtu překročení ruských hranic a ve výsledku bývají drasticky nadhodnocena. Je nesmírně těžké najít spolehlivou odpověď na informace v takto těžko přístupných zemích. Ukázalo se totiž, že v roce 2022 vedle sebe existovaly dvě ruské statistiky týkající se počtu uprchlíků z Ukrajiny. Za prvé, statistika ruského ministerstva vnitra, která uvádí, že za celý rok 2022 bylo uznáno za uprchlíky s dočasnou ochranou pouze pět imigrantů z Ukrajiny a necelých 100 tisíc pak získalo azyl. Vedle toho zde ale byla “data“ vytvořená TASS (ruská novinářská agentura),¹⁵⁹ která pravidelně psala o příchodu do Ruské federace nejprve statisíců a od léta 2022 i miliónů uprchlíků z Ukrajiny. Ruská média a úředníci zároveň šířili “data“ TASS a nikoli statistiky ministerstva vnitra, které zůstaly téměř bez povšimnutí.¹⁶⁰

Skutečný počet vysídlených osob pak odborníci odhadli na 1.2 milionu. Tomu odpovídají i nově zrevidované údaje UNHCR.¹⁶¹ O osudech Ukrajinců, kteří se opravdu v Rusku nacházejí, není mnoho známo. Na základě již dříve přijatého vládního usnesení by mělo v Rusku docházet k redistribuci příchozích (podobně jako je tomu ve spolkových zemích Německa) do všech 85 regionů napříč Ruskem, počínaje Voroněžskou a Rostovskou oblastí, které s Ukrajinou přímo sousedí, a konče až sedm tisíc kilometrů vzdálenou Čukotkou.

¹⁵⁸ (ANDRLE Jakub / *Od České kotliny po Amazonii. Ukrajinci se ve světě mohou opřít o širokou síť krajanských komunit* [online]. Dostupné z: www.clovekvtisni.cz 2022)

¹⁵⁹ (Dostupné z webu: TASS, Russian News Agency [online]. Web: www.tass.com)

¹⁶⁰ (СКОЛЬКО БЕЖЕНЦЕВ ИЗ УКРАИНЫ НАХОДИТСЯ В РОССИИ? (Kolik uprchlíků z Ukrajiny je v Rusku?) [online]. Web: www.refugee.ru 2023)

¹⁶¹ (Ukraine Refugee Situation [online], data from: data.unhcr.org 2024)

Čelní ukrajínští představitelé, včetně prezidenta Volodymyra Zelenského tvrdí, že podstatná část přesunů do Ruska má charakter deportací osob.¹⁶² V březnu 2023 vydal Mezinárodní trestní soud v Haagu dokonce zatykač na ruského diktátora Vladimira Putina, a to v souvislosti s únosy ukrajinských dětí. Těch se na ruském území podle ukrajinských zdrojů nalézají přinejmenším 8 tisíc.¹⁶³

3.2.3 Vnitřní uprchlíci

Často opomíjenou, ale nezanedbatelnou částí ukrajinské uprchlické krize je vnitřní vysídlení. Tedy situace, kdy jsou občasně vyhnáni ze svých domovů do vzdálených oblastí, nicméně stále v rámci jednoho státu. Podle zatím poslední zprávy IOM z února 2024 činil počet vnitřních uprchlíků (též IDPs) zhruba 3.5 milionu osob.¹⁶⁴

Ukrajinské úřady odhadují, že v součtu s lidmi, kteří byli vysídleni už před 24. únorem 2022, čítá populace vnitřních uprchlíků na území Ukrajiny celkem 4.9 milionu osob.¹⁶⁵ Podle dalších informací je až 40 % vysídlených obyvatel absolutně závislá na pomoci poskytované od státu a žijí pouze z ní, jelikož nenašli v nových lokalitách zaměstnání nebo je velmi špatně placená.¹⁶⁶ Téměř polovina vnitřně vysídlených osob pochází z Charkovské a Doněcké oblasti. Rozmístění vnitřních uprchlíků se v průběhu času ale výrazně změnilo. Jestli v prvních měsících války hledalo nejvíce lidé útočiště na západě země, nyní jich většina setrvává naopak na válkou nejvíce postiženém východě. Pouze v Dněpropetrovské a Charkovské oblasti například počet vnitřních uprchlíků sahá až ke tři čtvrtě milionu nově usídlených osob. Vysoký počet IDPs (dohromady přes 600 tisíc) evidují také Kyjev a Kyjevská oblast.¹⁶⁷

¹⁶² (ČTK / "Zelenskyj naléhá na OSN, aby pomohla s řešením problému deportací do Ruska" [online]. Dostupné z: www.ceskenoviny.cz/zpravy/ 2023)

¹⁶³ (ANDRLE Jakub / Migrace v souvislostech / Ukrajinská uprchlická krize: aktuální situace [online] zdroj: www.clovekvistni.cz 2024)

¹⁶⁴ (IOM / Registered IDP area baseline assessment: Ukraine - Round 32 (January 2024), [online]. Web: www.reliefweb.cz 2024)

¹⁶⁵ ("V Ukraini nalicuetsa 49 miljona vnutrisnih pereselenciv veresuk" [online]. Web: ukrinform.ua 2023)

¹⁶⁶ (Anonym / "Majze 40 pereselenciv v ukraini zivut tilki na dopomogu veresuk." [online]. Web: www.ukrinform.cz 2023)

¹⁶⁷ (ANDRLE Jakub / Migrace v souvislostech / Ukrajinská uprchlická krize: aktuální situace [online] zdroj: www.clovekvistni.cz 2024)

Závěr

Závěrem této práce na téma věnujícímu se Institutu dočasné ochrany lze konstatovat, že dočasná ochrana představuje klíčový nástroj pro poskytování bezpečí a ochrany uprchlíkům, prchajícím před válkou v současném světě. Zároveň je dočasná ochrana také nezbytná pro podporu států, které jsou náparem přicházejících uprchlíků zasaženi, jelikož by se některé ani nedokázaly samy s náparem hromadně vysídlených osob vypořádat.

v této, velmi aktuálně řešené problematice spojené s uprchlictvím, je opravdu těžké nalézt nejlepší řešení, jelikož je potřeba, aby úprava naprosto reagovala na novou nastalou situaci a co nejlépe a nejefektivněji se s ní vypořádala. Při tom je navíc ještě přijatá zákonná úprava ztížená o nemožnost vycházet z dřívějších zkušeností nebo si fungování institutu, jak by se dalo říci „vyzkoušet na nečisto“. Takováto velmi specifická úprava pojednávající o konkrétní nastalé situaci musí být od prvního dne uvedení v platnosti (nebo by alespoň měla být) naprosto bezchybná a schopná ihned regulovat právní postavení a vztahy osob, na které se vztahuje.

Je tedy mnohem jednodušší nějakým způsobem hodnotit právní úpravu, vymyslet ale následně nějaké efektivnější řešení a úpravu práva, je již úkol těžší. Osobně ale spatřuji problém například v lehce nešikovně nastavené výhodě v bezplatném zdravotním pojištění. Podle mého názoru je totiž doba 150 dní, tedy zhruba něco kolem 5 měsíců, až příliš dlouhá. Samozřejmě jsem si vědoma snahy, za kterou byla tato výhoda pro Ukrajince stanovena, v poskytnutí jim mírnějšího přechodu a tzv. aklimatizování v jiném státě, aby se cizinci mohli lépe a mírněji asimilovat do nového prostředí a nebylo pro ně přijetí co cizí země tak enormní šok. Podle mého názoru je ale 5měsíční lhůta přece jen až příliš dlouhá. Vzniká zde riziko, že Ukrajinci kupříkladu zapomenou, že byli před 5 měsíci na nějakém KACPU a že mají vůbec povinnost zde něco pravidelně platit. Samozřejmě je jejich nečinnost a neznalost neomlouvá, jelikož všechny dokumenty s důležitými informacemi, které Ukrajinci do rukou dostanou, nemluvě o dokumentech, které mají stvrdit svým podpisem, jsou jim přeloženy v jejich rodném jazyce. Zde se ale ukazuje další překážka a tou se může jevit nízká úroveň vzdělanosti obyvatelstva východní Evropy, kdy si troufnu říci až 5–10 % osob, které se do střední nebo západní Evropy dostanou, neumí psát nebo dokonce číst. To následně vyvolává komplikaci, kdy v momentě, když Ukrajinci svou povinnost platit opravdu opomenou a po uplynutí bezplatné lhůty 5 měsíců jim každý měsíc naskakují dluhy na pojištění a penále nemalých částek, po nějaké době jsou na tuto skutečnost upozorněni a uprchlíci chtějí svůj dluh uhradit, často jsou to již částky ve výši několika tisíc až desetitisíc korun, což je částka velmi vysoká a pro uprchlíky je ve většině případů nemožné ji uhradit. Pokud by bezplatná lhůta byla nastavena například na dobu pouze dvou nebo tří měsíců, bylo by sice období na asimilaci kratší a s tím možná spojený větší tlak na přijíždějící uprchlíky,

nicméně by v případě opomenutí, až by se Ukrajinci o dluhu dozvěděli, nejednalo o tak vysoké částky, a tudíž by na osoby nevznikla tak velká finanční zátěž a s tím dosti možná i spojená následná finanční tíseň. Pokud by ale tato situace opravdu nastala, jsou uprchlíci většinou nuceni pro obživu žádat o podporu od státu. A zde nám vzniká otázka, zda je opravdu solidarita v rámci bezplatného využívání zdravotního pojištění správná a do jaké míry, jelikož tato situace představuje ve více oblastech naopak mnohonásobně větší zátěž na stát a jeho systém.

Cílem této práce bylo zejména celkově zanalyzovat pojem dočasné ochrany, vysvětlit jeho fungování, přiblížit čtenáři právní úpravu, která reguluje oblast obecně uprchlictví a současně i v úzkém smyslu regulaci dočasné ochrany, zároveň s tím se práce snažila podtrhnout důležitost dodržování lidských práv a mezinárodních standardů při poskytování této formy ochrany. Přes shrnutí problematiky právě probíhajícího válečného konfliktu na území Ukrajiny, jsme si následně popsali podmínky pro udělování dočasné ochrany pro uprchlíky v České republice a v poslední kapitole jsem se následně tyto podmínky snažila srovnat s aktuální situací v jiných vybraných státech.

Na základě získaných informací a zjištění v průběhu psaní práce jsem se následně pokusila formulovat doporučení pro budoucí politická rozhodnutí a opatření, která by měla vést k efektivnějšímu a lidskoprávně založenému systému dočasné ochrany. Doufám, že tato práce přispěje k hlubšímu porozumění problematiky a podpoře progresivních opatření ve prospěch uprchlíků a žadatelů o azyl.

Bibliografie

- "V Ukraïni nalicuetsa 49 miljona vnutrisnih pereselenciv veresuk" [online]. Web: [ukrinform.ua](https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3785762-v-ukraini-nalicuetsa-49-miljona-vnutrisnih-pereselenciv-veresuk.html#google_vignette). 12.. 11. 2023. https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3785762-v-ukraini-nalicuetsa-49-miljona-vnutrisnih-pereselenciv-veresuk.html#google_vignette.
- § 12 zákona č. 325/1999 Sb., zákon o azylu. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 300, (16.10.2023). . Ostrava: Sagit, a.s., ISBN: 978-80-7488-598-3, 1999.
- § 13 zákona č. 325/1999 Sb., zákon o azylu. Dostupné z: ÚZ (č. 1557) / Cizinci, Azyl, str. 300, (16.10.2023). Ostrava: Sagit, a.s., ISBN: 978-80-7488-598-3, 1999.
- § 2 zákona 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. 17.. březem 2022.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66> (přístup získán 13.. 11. 2023).
- § 25 a následující zákona o dočasné ochraně cizinců č. 221/2003 Sb. 26.. červen 2003.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-221#Top>.
- § 28 odst. 3 zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců,. 26.. červen 2003.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-221#Top>.
- § 4 odst. 5 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 410. Ostrava: Sagit, a.s., ISBN: 978-80-7488-598-3, 2022.
- § 5 odst. 4 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem... Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 410. . Ostrava: Sagit, a.s., ISBN: 978-80-7488-598-3, 2022.
- § 51 Zákona číslo 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. nedatováno.
https://next.codexis.cz/legislativa/CR8806_2021_08_02#L403.
- § 6 zákona č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem... . 17.. březem 2022.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66> (přístup získán 12. 2023).
- ANDRLE Jakub / Migrace v souvislostech / Ukrajinská uprchlická krize: aktuální situace [online] zdroj: www.clovekvistni.cz. Praha, 24.. únor 2024.
- ANDRLE Jakub / Od České kotliny po Amazonii. Ukrajinci se ve světě mohou opřít o širokou síť krajanských komunit [online]. Dostupné z: www.clovekvistni.cz. Praha, 3.. listopad 2022.
- Anonym / "Majze 40 pereselenciv v ukraïni zivut tilki na dopomogu veresuk." [online]. Web:www.ukrinform.cz. 11.. 11. 2023. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3785717-majze-40-pereselenciv-v-ukraini-zivut-tilki-na-dopomogu-veresuk.html>.
- Anonym / Informace pro cizince žijící v České republice. dostupné z webu: https://infocizinci.cz/kalkulacka-zdravotniho-pojisteni-cizincu/#nutna_a_neodkladnu_pece. nedatováno.
https://infocizinci.cz/kalkulacka-zdravotniho-pojisteni-cizincu/#nutna_a_neodkladnu_pece.
- BURNUS Roman, BERÁNKOVÁ Anna, GTNews / Kanadská víza připravují Ukrajince v ČR o dočasnou ochranu. . 3.. květen 2023.
<https://www.grantthornton.cz/clanek/kanadska-viza-pripravuji-ukrajince-v-cr-o-docasnou-ochranu/> (přístup získán 12. 2023).
- Canada-Ukraine Authorization for Emergency Travel, Government of Canada [online]. Web: www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/. 22.. březem 2022.

<https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/2022/03/canada-ukraine-authorization-for-emergency-travel.html>.

Canada-Ukraine authorization for emergency travel: Key figures [online]. Dostupné z: [www.canada.ca](https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/2022/03/canada-ukraine-authorization-for-emergency-travel.html). 3.. srpen 2024. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/2022/03/canada-ukraine-authorization-for-emergency-travel.html>.

Článek 13 odst. 1. Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES, [online]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L1>. 20.. červenec 2001. <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L1> (přístup získán 1. 2024).

článek 15. Směrnice Rady EU 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob... 20.. červenec 2001. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0055>.

Články 4. a 6. Směrnice 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 20.. červenec 2001. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0055>.

ČTK / "Zelenskyj naléhá na OSN, aby pomohla s řešením problému deportací do Ruska" [online]. Dostupné z: www.ceskenoviny.cz/zpravy/. 26.. leden 2023. <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2316721>.

„Diplomat blasts West's 'Russian invasion of Ukraine' rumors as cover-up for its own gambit.“ TASS. nedatováno. <https://tass.com/world/1390797> (přístup získán August 2023).

DLUBALOVÁ Klára, MVCR / Asistenční centra pomoci Ukrajině od dubna převezme Ministerstvo vnitra, web: mvcr.cz, [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/asistencni-centra-pomoci-ukrajine-od-dubna-prevezme-ministerstvo-vnitra.aspx>. nedatováno. <https://www.mvcr.cz/clanek/asistencni-centra-pomoci-ukrajine-od-dubna-prevezme-ministerstvo-vnitra.aspx> (přístup získán 28.. 11. 2023).

DORAZÍN Martin, JADRNÝ Petr, ČTK (Česká tisková kancelář). Východ Ukrajiny po mobilizaci separatistů: rostoucí počet porušení příměří i první oběti mezi vojáky. [online]. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/ukrajina-doneck-luhansk-mobilzace_2. 19.. 2. 2022. https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/ukrajina-doneck-luhansk-mobilzace_2202190843_pj (přístup získán 20.. 9. 2023).

Dostupné z webu: TASS, Russian News Agency [online]. Web: www.tass.com. nedatováno. <https://tass.com/>.

EDWARDS, Alice. Temporary Protection, Derogation and the 1951 Refugee Convention. In: Melbourne Journal of International Law, 2012, vol. 13, n. 2. Dostupné na: https://law.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0005/1687379/Edwards.pdf. Melbourne: Melbourne Journal of International Law (University of Melbourne), 2012.

„EUR-Lex - 32001L0055 - EN - EUR-Lex.“ EUR-Lex. 2001. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32001L0055> (přístup získán October 2023).

Evidence bytů a smluv, dostupné na: <https://ebs.mpsv.cz/>. nedatováno. <https://ebs.mpsv.cz/>.

- Evropská rada, Rada Evropské unie / Příliv uprchlíků z Ukrajiny. [online]. Web: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/#protect>. 2.. únor 2024.*
<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/#protect> (přístup získán 12. 2023).
- Fakta a čísla OSN: Základní údaje o Organizaci spojených národů, kolektiv autorů (Basic Facts of the United Nations). ISBN: 80-86348-01-6. Str. 288. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005.*
- Flídrová E. - Vyoštění cizinců v mezinárodním právu. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2018.*
- GA Res. 428 (V) - Statute of the Office of the United Nations High Commissioner for Refugees, . 14.. 12. 1950.*
<https://www.refworld.org/legal/constinstr/unga/1950/en/72586>.
- GOODWIN-GILL Guy S., McADAM Jane. The Refugee in International Law, 3rd edition. Oxford, Oxford University Press, s. 340. ISBN: 9780199207633. Oxford: Oxford University Press, 2007.*
- HRON Jan, HAVLICKÁ Kateřina, ČTK (Česká tisková kancelář), Ukrajina je historická součást Ruska, řekl Putin. Uznal donbaské republiky. [online] Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-rusko-ministr-palba-hranice-separatiste-donecko.A22.21..únor2022>.*
https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-rusko-ministr-palba-hranice-separatiste-donecko.A220221_133619_zahranicni_jhr (přístup získán 13.. 12. 2023).
- ICP (Integrační centrum Praha o.p.s) / Prodloužení dočasné ochrany a víz strpění udělených v souvislosti s válkou na Ukrajině [online]. Dostupné na www.icpraha.com. 2023. <https://icpraha.com/prodlouzeni-docasne-ochrany-a-viz-strpeni-udelenych-v-souvislosti-s-valkou-na-ukrajine/>.*
- IOM / Registered IDP area baseline assessment: Ukraine - Round 32 (January 2024), [online]. Web: www.reliefweb.cz. 15.. únor 2024.*
<https://reliefweb.int/report/ukraine/registered-idp-area-baseline-assessment-ukraine-round-32-january-2024>.
- „Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, vyhláška Ministerstva zahraničních věcí Československé socialistické republiky č. 120/1976 Sb., články 2 - 5,“ *osn.cz*. 19.. 12. 1966. https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/08/mezinar.pakt-obc.a.polit_.prava_.pdf.*
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech; čl. 12 odst. 4., 23.. březen 1976.*
<https://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/pakt.pdf>.
- Migrace v ČR, Uprchlíctví a azyl / Lex Ukrajina-základní přehled. [online] Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/lex-ukrajina-zakladni-prehled>. odst. 2.,3. 22.. 3. 2022. <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/lex-ukrajina-zakladni-prehled> (přístup získán 3.. prosinec 2023).*
- MORTKOWITZ Ladka / AFP ČR / Ukrajínští uprchlíci v Německu nemusí automaticky hlásit majetek a prodat své auto, pokud jeho hodnota přesahuje 7500 eur. Dostupné online z webu CEDMO.eu. 22.. srpen 2023.*
<https://cedmohub.eu/cs/ukrajint-uprchlci-v-nmecku-nemus-automaticky-hlsit-majetek-a-prodat-sv-auto-pokud-jeho-hodnota-pesahuje-7-500-eur/>.
- „MV (Ministerstvo vnitra) ČR - Dočasná ochrana v České republice, str. 2, odst. 1. [online] Dostupné z: <https://pomocukrajine.praha.eu/dt/.pdf>.“*

- www.pomocukrajine.praha.eu. 1.. duben 2023.
<https://pomocukrajine.praha.eu/dt/61720e48a6.pdf> (přístup získán 25.. 8. 2023).
- MVCR / *Informace o dočasné ochraně pro držitele tzv. kanadských a jiných víz*, Dostupné z webu: [FRS.GOV.CZ](https://frs.gov.cz). 2024 frs.gov.cz. <https://frs.gov.cz/docasna-ochrana/#6>.
- MVCR / *Některé náležitosti žádosti / Doklad o cestovním zdravotním pojištění při pobytu delším než 90 dnů*. Dostupné online v webu: <https://www.mvcr.cz/clanek/doklad-o-cestovnim-zdravotnim-pojisteni-pri-pobytu-delsim-nez-90-dnu.aspx>. 20.. září 2022. <https://www.mvcr.cz/clanek/doklad-o-cestovnim-zdravotnim-pojisteni-pri-pobytu-delsim-nez-90-dnu.aspx>.
- MVCR / *Občané třetích zemí / Dlouhodobý pobyt [online]*. Web: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>. nedatováno. <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>.
- MVCR / *Občané třetích zemí / Dlouhodobý pobyt. [online]*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt>. 23.. říjen 2023. <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx?q=Y2hudW09MTI%3D>.
- MVCR / *Státní humanitární ubytování [online]*. Dostupné na: <https://frs.gov.cz/statni-humanitarni-ubytovani/>. 1.. 1. 2023. <https://frs.gov.cz/statni-humanitarni-ubytovani/>.
- MVCR, [FRS.GOV.CZ](https://frs.gov.cz) / *Informace pro uprchlíky z Ukrajiny*. Dostupné na webu frs.gov.cz,. 2024. <https://frs.gov.cz/docasna-ochrana/#5> (přístup získán 1. 2024).
- MZV CR / *Informace pro zájemce o pomoc Ukrajině, [online]* aktualizováno (9.3.2022) Dostupné z: https://mzv.gov.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/aktualni_informace_o_situaci_na_ukrajine/informace_pro_zajemce_o_pomoc_ukrajine.html. 2.. březen 2022. https://mzv.gov.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/aktualni_informace_o_situaci_na_ukrajine/informace_pro_zajemce_o_pomoc_ukrajine.html (přístup získán leden 2024).
- Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní...* 14.. listopad 2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=OJ%3AL%3A2018%3A303%3ATOC> (přístup získán 27.. 12. 2023).
- Návrh zákona o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a obasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, č. 226/22; dostupné na: https://odok.cz/portal/*. 9.. březen 2022. <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCCBHJ6DF/>.
- Německá zkušenost s integrací Ukrajinců [online]*. Autor: Fatima Rahimi. Dostupné z: www.denikreferendum.cz. 27.. květen 2022. <https://denikreferendum.cz/clanek/34051-nemecka-zkusenost-s-integraci-ukrajincu-klicova-je-peco-o-deti>.
- OSN (Organizace Spojených Národů), Charta Organizace spojených národů*. Dostupná jako *Vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 30/1947 Sb., o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945...* článek 22. . 24.. říjen 1945. <https://osn.cz/osn/charta-osn/> (přístup získán 10.. 12. 2023).
- OŠŤADÁLOVÁ Šárka Mgr. / Ženevská úmluva o právním postavení uprchlíků, 3) Nadnárodní instituce a transnacionální jevy [online]* Encyklopedie migrace.

- Dostupné na: <https://www.encyclopediaofmigration.org/zenevska-umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku/>. 17.. leden 2017.*
<https://www.encyclopediaofmigration.org/zenevska-umluva-o-pravnim-postaveni-uprchliku/> (přístup získán 17.. 11. 2023).
- PIŠVEJC Lukáš Mgr., KSPL / Rozsudek Krajského soudu v Plzni, č. 57 A 1/2024 - 35, bod [32]. 20.. únor 2024. <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/kspl/57-a-1-2024-35> (přístup získán 2. 2024).*
- PIŠVEJC Lukáš Mgr., KSPL / Rozsudek Krajského soudu v Plzni. KSPL č. 57 A 1/2024 - 35., 20.. únor 2024. <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/kspl/57-a-1-2024-35>.*
- PLÁTENÍK Petr / Velký počet uprchlíků z ukrajiny plánuje v Polsku zůsta natrvalo, [online]. Dostupné z: www.focuson.cz. 04.. březen 2024. <https://www.focuson.cz/velky-pocet-uprchliku-z-ukrajiny-planuje-v-polsku-zustat-natrvalo/>.*
- PLÍVOVÁ Viktorie (VZP) / VZP už registrovala 153 tisíc příchozích z Ukrajiny, mezi nimi 70 tisíc dětí. [online]. 14.. březen 2022. <https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/vzp-uz-registrovala-153-tisic-prichozich-z-ukrajiny-mezi-nimi-70-tisic-deti> (přístup získán 1.. 2. 2024).*
- Podle § 2 odst. 1 písm b) bodu 5. a § 3 odst. 1 písm. d) bodu 5. zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. nedatováno. https://next.codexis.cz/legislativa/CR1368_2024_02_08#L10.*
- Podrobnější informace jak Evropská unie přesně pomáhá svým členským státům nalezneme na: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/> (naposledy aktualizováno 7. února 2024). 7.. únor 2024. <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/refugee-inflow-from-ukraine/> (přístup získán 28.. 01. 2024).*
- Protokol týkající se právního postavení uprchlíků z 31. ledna 1967, New York. [online] Dostupné jako Příloha 2. sdělení ministrstva zahraničních věcí č. 208/1993 Sb., https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967. 31.. leden 1967. https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf (přístup získán 15.. 11. 2023).*
- „Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382; odůvodnění (6) a (16). [online] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/>.“ *eur-lex.europa.eu*. 4.. březen 2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0382> (přístup získán 27.. 12. 2023).*
- Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny... (bod 16) [online] Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0382>. 4.. březen 2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0382> (přístup získán 8.. 11. 2023).*
- Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) č. 2022/382, ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana. 4.. březen 2022. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0382> (přístup získán 17.. 10. 2023).*

- Prováděcí rozhodnutí Rady EU 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana; článek 11 a následující,* 4.. březen 2022. <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32022D0382>.
- Prováděcí Rozhodnutí Rady EU 2022/382, kterým stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smysli článku 5 Směrnice 2001/55/ES a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana; článek 2.* 4.. březen 2022. <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32022D0382>.
- Předpis 198/2022 Sb. Zákon, kterým se mění zák. č. 65/2022 Sb.,... ve znění zákona č. 175/2022 Sb., a zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a obl. sociálního zabezpečení... . 30.. červen 2022.* <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=198&r=2022> (přístup získán 21.. listopad 2023).
- Report "From Poland to Germany. New Trend in Ukrainian Refugee Migration" [online]. Autor: Anatolij Zymnin, web: www.ewl.com. 15.. září 2023.* <https://ewl.com.pl/en/report-from-poland-to-germany-new-trends-in-ukrainian-refugee-migration/>.
- Sdělení č. 208/1993 Sb., sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků; příloha II. čl. 1 odst. 3. 22.. duben 1954.* https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf.
- Sdružení pro integraci a migraci / Informace pro občany Ukrajiny [online]. Dostupné z: https://www.migrace.com/cs/clanky/1447_lex-ukrajina-vi-zmeny-ktere-vstoupily-v-platnost-1-1-2024. 2024. https://www.migrace.com/cs/clanky/1447_lex-ukrajina-vi-zmeny-ktere-vstoupily-v-platnost-1-1-2024.*
- Seznam krajských asistenčních center pomoci Ukrajině. nedatováno.* <https://frs.gov.cz/navstivte-krajske-asistencni-centrum-pomoci-kacpu/>.
- Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob... článek 8., 20.. červenec 2001.* <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L1>.
- Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob... 20.. července 2001.* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0055> (přístup získán 25.. 9. 2023).
- Směrnice Rady (EU) 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany... článek 12. . 20.. červenec 2001.* <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L1> (přístup získán 12. 2023).
- Směrnice Rady (EU) č. 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob,... čl. 2 písm. a). 20.. červenec 2001.* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32001L0055>.
- Směrnice Rady 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí s přijetím těchto osob...; článek 17. 20.. červenec 2001.* <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L150>.

- Směrnice Rady EU 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob...; článek 5 odst. 3 písm. a).* nedatováno. <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L82>.
- Směrnice Rady EU 2001/55/ES, o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob...; čl. 2 písm. c).* 2001. červenec 2001. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0055>.
- SONNE Paul, DIXON Robyn, STERN David L. /Russian troop movements near Ukraine border prompt concern in U.S., Europe [online]. The Washington Post. Web: <https://www.washingtonpost.com/world/russian-troop-movements-near-ukraine-border-prompt-concern-in-us-e>. 30.. říjen 2021. https://www.washingtonpost.com/world/russian-troop-movements-near-ukraine-border-prompt-concern-in-us-europe/2021/10/30/c122e57c-3983-11ec-9662-399cfa75efee_story.html (přístup získán 12.. 9. 2023).*
- ŠTURMA Pavel, ČEPELKA Čestmír / Mezinárodní právo veřejné - Vydání druhé. - V Praze : C. H. Beck, 2018. - 549 stran. - (Academia iuris). ISBN: 978-80-7400-721-7. Praha: C. H. Beck, s. r. o., 2018.*
- ŠTURMA Pavel, ČEPELKA Čestmír / Mezinárodní právo veřejné. - Vydání druhé. - V Praze: C. H. Beck, 2018. - 549 stran. - (Academia iuris) ISBN 978-80-7400-721-7. Str. 242. Praha: C. H. Beck, 2018.*
- Ukraine Refugee Situation [online], data from: data.unhcr.org. 2024. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>.*
- „Ukrajina je historická součást Ruska, řekl Putin. Uznan donbaské republiky.“ [iDNES.cz](https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-rusko-ministr-palba-hranice-separatiste-donecko.A220221_133619_zahranicni_jhr). 21. February 2022. https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/ukrajina-rusko-ministr-palba-hranice-separatiste-donecko.A220221_133619_zahranicni_jhr (přístup získán 3. August 2023).*
- Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN (Organizace spojených národů), článek 1. písmeno A. odst. 2. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf. 22.. duben 1954. https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf (přístup získán 17.. 11. 2023).*
- Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN (Organizace spojených národů), článek 31. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf. 22.. duben 1954. https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf (přístup získán 12. 2023).*
- Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN (Organizace spojených národů), článek 33. Dostupné z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf. 22.. duben 1954. https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf (přístup získán 5.. 12. 2023).*
- Úmluva o právním postavení uprchlíků, ze dne 28. července 1951 v Ženevě, OSN. Dostupné z: [https://www.unhcr.org/cz/wp-](https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf)*

- content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf*. 28.. červenec 1951. https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf (přístup získán 17.. 11. 2023).
- Uniting for Ukraine, U.S. Citizenship and Immigration Services [online]. Dostupné z: www.uscis.gov/ukraine*. 27.. únor 2024. <https://www.uscis.gov/ukraine>.
- Úplné Znění zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, § 2 odst. 1 písm. b). Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 351. . Ostrava: Sagit, a.s., ISBN: 978-80-7488-598-3, 2003.*
- ÚZ (č. 1557) / Cizinci, azyl / Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních... § 5 odst. 5 (aktual. 16.10.2023), str. 410 . Ostrava: sagit, a.s., ISBN: 978-80-7488-598-3, 2022.*
- ÚZ (Úplné Znění) č. 1557 / Cizinci, azyl - Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. ISBN: 978-80-7488-598-3. Ostrava: Nakladatelství Sagit, a.s. Šéfredaktor edice Mgr. Marcela Zágorová, 2022.*
- Válka v Jugoslávii [online], archivováno 4.3.2016 (posl. aktualizace 27.3.2024 v 14:48), Wikipedia Commons. Dostupné na webu: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_v_Jugosl%C3%A1vii. 4.. 3. 2016. https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka_v_Jugosl%C3%A1vii (přístup získán 11.. 12. 2023).*
- Více podrobností o podmínkách vycestování mimo ČR dostupné např. na: <https://cz.pomocukrajine.vzp.cz/vycestovani-mimo-cr/>. 2022. <https://cz.pomocukrajine.vzp.cz/vycestovani-mimo-cr/>.*
- Viz § 7 a § 8 zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. nedatováno. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65#Top>.*
- Viz čl. 3 odst. 5. Směrnice Rady (EU) č. 2001/55/ES o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí... . 20.. červenec 2001. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0055> (přístup získán 11. 2023).*
- Všeobecná deklaráce lidských práv; čl. 13 odst. 2., 10.. prosinec 1948. http://www.lidskaprava.cz/uploads/03_dokumenty/04_uvod/00_VDLP_UDHR-.pdf.*
- „Východ Ukrajiny po mobilizaci separatistů: rostoucí počet porušení příměří i první oběti mezi vojáky.“ iROZHLAS. 19. February 2022. https://www.irozhlas.cz/zpravysvet/ukrajina-doneck-luhansk-mobilzace_2202190843_pj (přístup získán 3. August 2023).*
- WALSBERGEROVÁ Tereza / Dočasná ochrana, vízum strpění a jejich prodloužení - velký přehled [online] Dostupné na webu: Foreigners Services - <https://blog.zamestnavamecizince.cz/docasna-ochrana-vizum-strpeni-prodlouzeni-velky-prehled/>. 18.. leden 2023. <https://blog.zamestnavamecizince.cz/docasna-ochrana-vizum-strpeni-prodlouzeni-velky-prehled/>.*
- Zák č. 454/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 3 odst. 2. 20.. prosinec 2023. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-454>.*

- Zák. č. 175/2022 Sb., o dalších opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a o změně dalších zákonů v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... 15. červen 2022.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-175>.
- Zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 1 odst. 4. 26.. červen 2003.
https://next.codexis.cz/legislativa/CR8806_2021_08_02#L6.
- Zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 2 odst. 1 a 3 a § 35. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 351, 357. ISBN: 978-80-7488-598-3. 26.. červen 2003. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-221>.
- Zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 20 a § 21. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 355, (16.10.2023). ISBN: 978-80-7488-598-3. 26.. červen 2003.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-221#p20> (přístup získán 18.. 11. 2023).
- Zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 31 . nedatováno.
https://next.codexis.cz/legislativa/CR8806_2021_08_02#L236.
- Zák. č. 236/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů; § 9,. 01.. 01. 2000. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.
- Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců n území ČR,. 30.. listopad 1999.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326/zneni-20240101>.
- Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů; § 154,. 01.. 01. 2000. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.
- Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů; § 33 odst. 1 písm. a). nedatováno.
https://next.codexis.cz/legislativa/CR4710_2024_01_01#L1.
- Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky; § 179 odst. 1 a 2. 30.. listopad 1999. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.
- Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR; § 30,. 30.. listopad 1999.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>.
- Zák. č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti; §98. nedatováno.
https://next.codexis.cz/legislativa/CR10540_2024_01_01#L852.
- Zák. č. 454/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. nedatováno. <https://www.sagit.cz/info/sb23454>.
- Zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění; §7,. 7.. březen 1997.
<https://www.aspi.cz/products/lawText/1/45178/1/2/zakon-c-48-1997-sb-o-verejnem-zdravotnim-pojistenim-a-o-zmene-a-doplneni-nekterych-souvisejicich-zakonu>.
- Zák. č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 5. 17.. březen 2022.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65>.
- Zák. č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 5 odst. 1 písm. d),. 17.. březen 2022. <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/kspl/57-a-1-2024-35>.
- Zák. č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 4 odst. 4. 17.. březen 2022 . <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65>.
- Zák. č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. 17.. březen 2022.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66>.

- Zák. č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.* 17.. březen 2022.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-67/zneni-20240101> (přístup získán 22.. 11. 2023).
- ZAKHAROVA Maria / TASS (Russian News Agency) / *Diplomat blasts West's 'Russian invasion of Ukraine' rumors as cover-up for its own gambit.* Dostupné z:
<https://tass.com/world/1390797>. 20.. leden 2022. <https://tass.com/world/1390797> (přístup získán 18.. 9. 2023).
- Zákon č. 20/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace,...* 11.. leden 2023. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-20> (přístup získán 15.. 2. 2024).
- Zákon č. 221/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců; § 1 odst. 3.* 26.. červen 2003.
https://next.codexis.cz/legislativa/CR8806_2021_08_02#L6 (přístup získán 21.. 12. 2023).
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, § 22.* Dostupné z: *ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 355.* ISBN: 978-80-7488-598-3. Ostrava: Sagit, a.s., 2003.
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.* Dostupné z: *ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 351-368, (16.10.2023).* ISBN: 978-80-7488-598-3. Ostrava: Sagit, a.s., 2003.
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; § 40 a následující.* Dostupné z: *ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 360.* ISBN: 978-80-7488-598-3. 26.. červen 2003. https://next.codexis.cz/legislativa/CR8806_2021_08_02#L236.
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.* [online] (pořízeno 28.9.2010) Dostupné z archivu: <https://web.archive.org/web/9..srpen2000>.
<https://web.archive.org/web/20100928200438/http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb073-00.pdf> (přístup získán 23.. 1. 2024).
- Zákon č. 325/1999 Sb. Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (Zákon o azylu).* 11.. listopad 1999.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>.
- Zákon č. 325/1999 Sb., zákon o azylu; § 14a odst. 1.* Dostupné z: *ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, str. 300, (16.10.2023).* ISBN: 978-80-7488-598-3. Ostrava: Sagit, a.s., 1999.
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, §32 a § 33.* 30.. listopad 1999. <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L1> (přístup získán 11. 2023).
- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.* 7.. březen 1997.
https://next.codexis.cz/legislativa/CR1368_2024_02_08#L1.
- Zákon č. 561/2004 Sb. zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).* 24.. září 2004.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561> (přístup získán 11. 2023).
- Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 5.* Dostupné online z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65>. 17.. březen 2022.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65> (přístup získán 11. 2023).

- Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace; § 6 odst. 5., 21.. březen 2022. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65>.*
- Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... § 1 odst. 2, str. 409. Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl, (16.10.2023). . Ostrava: Sagit, a.s.. ISBN: 978-80-7488-598-3, 2022.*
- Zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. 17.. března 2022. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-75> (přístup získán 20.. 11. 2023).*
- Zákon. č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny... § 5 odst. 1 písm. a). Dostupné z: ÚZ (č.1557) / Cizinci, Azyl (16.10.2023), str. 410. Ostrava: Sagit, a.s., ISBN: 978-80-7488-598-3, 2022.*
- СКОЛЬКО БЕЖЕНЦЕВ ИЗ УКРАИНЫ НАХОДИТСЯ В РОССИИ? (Kolik uprchlíků z Ukrajiny je v Rusku?) [online]. Web: www.refugee.ru. 10.. březen 2023. <https://refugee.ru/dokladyi/how-many-refugees/>.*

RESUMÉ

Tato bakalářská práce pojednává o problematice spojené s institutem dočasné ochrany, která byla aktivována v současnosti zejména v návaznosti na probíhající vojenský konflikt na území Ukrajiny. Jednak práce v první části vysvětluje základní pojmy spojené s tématem udělování dočasné ochrany a upevňuje tento pojem ve sférách práva mezinárodního i českého. Zároveň má přesně popsat podmínky pro udělení, jak například o ochranu požádat a výhody plynoucí z držení dočasné ochrany. Na závěr pak práce mapuje aktuální situaci jak v České republice, ale i ve vybraných státech, co se týče počtu přijatých utečenců a srovnání podmínek udělování dočasné ochrany jednotlivými zeměmi.

RESUME

This bachelor's thesis discusses issues related to the Institute of Temporary Protection, which was activated currently especially in connection with the ongoing military conflict on the territory of Ukraine. On the one hand, the work in the first part explains the basic concepts associated with the topic of granting temporary protection and consolidates this concept in the spheres of international and Czech law system. At the same time, it should accurately describe the conditions for granting, for example, how to apply for protection and what are the benefits of holding the temporary protection. At the end, the thesis maps the actual situation both in the Czech republic and in selected countries, in terms of the number of admitted refugees and comparison of the conditions for granting the temporary protection by individual states.